

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Δεκέβρη 1905

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 178

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Απολογία (συνέχεια).
ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗΣ. Θουκυδίδης (Βιβλίον πρώτον).
Α. Ε. Παπαμύθια Μολίβου (τῆς Μιτυλήνης).
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. 'Ο 'Ασωτος (συνέχεια)
ΜΗΓΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ. Κρυφές Λαχιάρες.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Α. Α. Γιάννης Περγαλιτής, Α. Βρανάς, 'Ηρ. Σταύρος.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πρόματα (Ψυχάρης και «'Ακρόπολη») - Τα προσόντα του Νομαρχοκομματάρχη - Ρωμαϊκοί γάμοι - Δοριώτητα φιντά - 'Ο δειμνησιος του Κωσταγερακίρη).

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ--ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ - Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ - ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ - ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Κυριακή 25 του Δεκέβρη.

Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν
ἀνθρώποις εὐδοκία.

Λουκά Β'.

«'Αγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι» τὸν μεγάλον Θεόν. ὅπου ἔφερε στὴν γῆν εἰρήνην, τὸ νεογέννητο Παιδί. τὸν προαιώνιον Θεόν, ὅπου συγκατέθηκε καὶ ἔφορεσε σάρκα ἀνθρώπου, γὰρ νὰ σώσῃ τὸν παραζαλισμένον ἀπ' τὴς ἐννοίας καὶ τὴς φροντίδας του κόσμου, ὅπου παραδέρνε σὰν καράβι χωρὶς τιμόνι, χωρὶς πυξίδα, χωρὶς ἕνα ἀστέρι, νὰ φέγγῃ τὸν ἔρμω σκοτεινισμένον τοῦ δρόμου. 'Αγγελικὴ μελωδία ψέλνει τὴ μεγάλη γέννηση καὶ βοσκῶν αὐτὰ ἀζιώνοντα πρῶτα νὰκούσουν τὸ μήνυμα τὸ πρόσχαρο. Καλότυχοι καὶ καλογραμμένοι βοσκοί, ὅπου ἀζωιθήκατε αὐτὴ τὴ χάρη! 'Απὸ σᾶς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βουνοῦ, τοὺς ἀπλοῦς, τοὺς ἀπονήρευτους, ποῦ δὲν ἔφτασε τοῦ κόσμου ἡ κακία νὰ σᾶς παραστρατήσῃ, ἀρχίνησε τὸ κήρυγμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Κάτω ἀπὸ τὰ σύραχα καὶ τὰ βουνάκια τῆς Βηθλεὲμ στέκει ὡς τὰ σήμερα ἕνα ἰσωματάκι ληροφυτεμμένο τῆς εἰρήνης τὰ δέντρα μὲ τὴ βαθυπράσινη φυλλωσιά τους πρασινοβολοῦνε μὲ ξέχωρη χάρη, σὰν νὰ θυμίζουσαν τὸ αἰώνιο μεγαλεῖο κεινοῦ τοῦ τόπου. Σ' αὐτὸ τὸ ἰσωμα ἡ παράδοση τῶν αἰώνων λέγει πῶς κείνη τὴ βραδεῖα οἱ βοσκοὶ φυλάγανε τὰ κοπάδια τους. Μακρὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους ὁ τόπος, ὅζω ἀπ' τὴν κοινωνία οἱ ἀνθρώποι, ὅπου ἐδιάλεξε ἡ Θεῖα χάρη νὰ πρωτακούσουν τῆς χαρῆς τὸ μήνυμα. Δέντρα εἰρήνης

φυτεμμένα ἐκεῖ ὅπου τὸ κήρυγμα τῆς παγκόσμιας καὶ παντοτεινῆς εἰρήνης ἦταν γραμμένο νὰ πρωτολογηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰκόνα ποῦ μᾶς παρουσιάζει ὁ Βαγγελιστὴς Λουκάς, εἰκόνα γεμάτη ἀπλότητα μὲ καὶ μεγαλοπρέπεια, εἰκόνα ποῦ μέσα στὴς μεγάλες γραμμὲς τῆς παρουσιάζει ὅλη τὴ μυρωδιὰ καὶ τὴ γλυκάδα τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας. 'Ο οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σμίγουν νὰ δοξάσουνε τὰ γεννητούρια τοῦ μεγάλου Θεοῦ ποῦ ταπεινὰ γεννήθηκε σὲ μὴ σπηλιά, ποῦ μοναχὰ γὰρ μάντρα μπορούσε νὰ χρησιμεύσῃ. Τί μυστήρια κρύβονται ἀποκάτω σ' αὐτὰ τὰ ἀπλά περιστατικά! 'Ο κόσμος τὴν ὥρα ποῦ γεννήθηκε ὁ Χριστὸς ἔμοιαζε στὰ λήθη με σπηλιὰ σκοτεινισμένη καὶ ἔρημη, χωρὶς φῶς, χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς χαρὰ, βαρυστιμμένος, καταπλακωμένος ἀπὸ σκοτούρες καὶ ἐννοίες, ἀπὸ τρομάρες καὶ φόβους, σπηλιὰ ποῦ μέσα τῆς μοναχὰ ζῶα κατοικιάζανε, ζῶα ποῦ ἄλλο σκοπὸ ἢ ζωὴ τους δὲν εἶχε παρὰ τὸ φάγε καὶ τὸ πιεῖ, καὶ κλέψῃ καὶ ἀρπαξῇ, καὶ σκότωσε καὶ πόρνεψε. Καὶ ὁ Θεὸς, ὅπου ἀγάπησε τὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἰδῇ γὰρ πάντα χαμένον στέλνει τὸ Γιό του τὸν μονακίβη νὰ γεννηθῇ ἀπ' τὴ γλυκεῖα Περθένα μέσα στὴ μαύρη καὶ σκοτεινὴ σπηλιὰ τῆς Βηθλεὲμ. 'Η σπηλιὰ κείνη τὴ βραδεῖα ἐστάθηκε εἰκόνα καὶ ἀντιπρόσωπος ὅλου τοῦ κόσμου. 'Ἐτσι καὶ αὐτὸς ἦταν μαῦρος καὶ σκοτεινὸς καὶ ἔτσι ἀνάμεσά του γεννήθηκε τὸ λαμπερό, τὸ ἀβασιλευτο ἀστέρι, ὁ Χριστὸς, ποῦ ἐμελλε νὰ σκοπίσῃ ἀνάμεσα στὰ σκοτάδια τῆς ζωῆς τὸ φέγγος τῆς θεϊκῆς του βασιλείας. 'Ο κόσμος ἐδέχθηκε μέσα στὴ σκοτεινιά του τὸ Λυτρωτὴ του· ὁ οὐρανὸς χαρούμενος, ποῦ ἔβλεπε νὰ ξεπροβάλλῃ τῆς γῆς ἡ σωτηρία, μ' ἀγγελικὲς φωνὲς χαιρετᾷ τὴ δοξαμένη γέννηση, ποῦ ἦρτε νὰ φέρῃ στὸν ἄνθρωπο εἰρήνην.

Εἰρήνη ἐπὶ γῆς! Χαίρου καὶ εὐφραίνου δυστυχισμένη ἀνθρωπότη! Νικηταί, ποῦ ἐζητήσατε στοῦ πολέμου τὸ ματωκίλισμα, στὸ χλιμίντρισμα τῶν ἀλόγων, στοὺς βρόντους τῶν σπαθίων, στὴν ὄχλητρα καὶ τὰ φονιά τὴν εὐτυχίαν σας καὶ δὲν τὴν ἤρατε, ἐλάτε νὰ μάθετε πῶς ἡ εὐτυχία σας αὐτὴ εἶναι κρυμμένη στὸν κόρφο τῆς εἰρήνης, ὅπου φέρνει τὸ Θεῖκό Παιδί. Νικημένοι τῆς γῆς, ὅπου μὲ τὸ αἷμα τοῦ θανάτου σας, μὲ τῆς σκλαβιάς καὶ τῆς ἀτιμίας τὰ δάκρυα καὶ τὸν ἴδρω ἔποτίσατε τὴ δάφνη τῶν ἀγρίων νικητῶν, ἐλάτε νὰ ξεκουραστῆτε καὶ ν' ἀνασάνετε λεύτερα καὶ χωρὶς φόβο ἀποκάτω στὸν ἴσκιό τῆς εἰρηνικῆς ἐλπίδος ὅπου φυτεῖται τῆς Βηθλεὲμ τὸ βρέφος! Μεγάλοι τῆς γῆς: ἐλογηθήκατε ὡς τὰ τώρα, ὅσοι μὲ τὴ σπάθα τους τὴν ἐγεμίσανε σκοτωμούς καὶ συντρίμματα· ἀπὸ δῶ καὶ πέρα μεγάλοι θὰ εἶναι τῆς εἰρήνης οἱ δουλευτάδες, καὶ ὅσο ἡ ἀπομωρωμένη ἀνθρωπότητα θάνοιγῃ τὰ μάτια τόσο θὰ μακραίνῃ ἀπὸ τὰ ματωμένα ἔργα τοῦ πολέμου, καὶ

τόσο θάγαπᾷ καὶ θὰ σφιχταγκαλιάζῃ τῆς εἰρήνης τὰ κατορθώματα, ὅσο ποῦ νῆστη μὴ ἡμέρα, ποῦ θὰ λέγῃ μὲ τρομάρα τὸ ὄνομα τῶν μὴ φορὰ δοξαμένων ἀντρῶν τοῦ πολέμου καὶ θὰ τὰ καταριέται καὶ θὰ δοξολογᾷ μοναχὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐλπίδας, τῆς πίστεως, τῆς προκοπῆς.

'Αλλὰ γιὰτί σὲ βοσκούς πρωτακούστηκε ἡ ἀγγελικὴ μελωδία; Γιὰτί ἀπ' αὐτοὺς σὰν βουνίσιους, ὅπου ἦταν οἱ πῖο ἀπολίτιστοι τοῦ καιροῦ τους, ἔπρεπε νὰρχίσῃ τὸ ξανακαινούργωμα τοῦ κόσμου, μὴ καὶ ὁ πολιτισμὸς του φάνηκε πρόστυχος καὶ ἀδύνατος νὰ πιτύχῃ τὸ σκοπὸ του, νὰ κάμῃ εὐτυχῆ τὸν ἄνθρωπο. 'Η μελωδία τῶν ἀγγέλων ἴστων βοσκῶν τ' αὐτὰ εἶναι ἡ καταδίκη τοῦ παλαιοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὸ λέγει ἡ ἴδια καθαρὰ καὶ διάφανη: Δοξαζόμενος νάναι ὁ Ὑψίστος Θεὸς μοναχός, καὶ ὄχι κείνα ποῦ δοξάζει ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου δύναμη καὶ πλοῦτη καὶ παλληκαριές καὶ κυριέματα καὶ φαγοπότια καὶ καλοπέρασες· μοναχὰ στὸ Θεὸ πρέπει ἡ δόξα· σὲ τίποτα ἄλλο.

'Η γῆ δόξα τῆς καὶ σκοπὸς τῆς καὶ εὐτυχία μοναχῇ τὴν εἰρήνην πρέπει νὰχρὶ ἀποκάτω ἀπ' τὴς φτερουγῆς τῆς προκοπῆς ὁ κόσμος, καὶ τότε μοναχὰ θὰ ξεπροβάλλῃ ἀληθινὸς πολιτισμὸς, ὅταν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη βασιλέψῃ ἡ εἰρήνη· τότε θὰ εἰπῇ πῶς ὅλος ὁ κόσμος ἀδερφώθηκε, πῶς ἐγίνε αἷμα ποιμνὴ εἰς ποιμνῆν. Αὐτὴ ἡ εἰρήνη εἶναι τοῦ Θεοῦ ἡ καλὴ προαίρεση, ἡ εὐδοκία του, ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. 'Ἐτσι λοιπὸν οἱ 'Αγγελοὶ πρωτοφάλανε στοὺς ἀπλοῦς βοσκούς τὴ μεγάλη ἐντολή, ὅπου πῖο ὕστερα κήρυξε κείνος ποῦ γεννήθηκε κείνη τὴ βραδεῖα, ὁ Χριστὸς, «Νάγαπᾷς τὸ Θεὸ καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δικὴ σου εὐτυχία.

Μοναχὰ, ὅταν ἡ ἀνθρωπότητα ἀποτινάξῃ ἀπὸ πάνω τῆς τὴς πονηριές καὶ τὴς κακομοιριές τῆς, ὅταν καταλάβῃ πῶς ἀπ' τὴν εὐλιχρίνεια καὶ τὴν ἀγάπη κρέμεται ἡ ἀληθινὴ τῆς εὐτυχία καὶ προκοπῆς, τότε καὶ αὐτὴ θ' ἀποχτήσῃ ἀγγελικὲς φτερουγῆς καὶ θὰ ψάλλῃ τὴν ἀθάνατη ψαλμωδία στὸν εἰρηνικό καὶ ἡμερο τῆς Βηθλεὲμ Βασιλεία.

Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ο ΚΗΡΥΚΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΣΕ ΤΑΦΟ ΚΟΡΗΣ

Εἶσσαν τῶν σπλάγχθων μου ἡ χαρὰ
ὄχι καὶ δέκα χρόνια·
μὰ μόνη μ' ἔθλιψες φορὰ,
ὅμως μὲ θλίψη αἰώνια.

Λ' Α.

ΚΡΥΦΕΣ ΛΑΧΤΑΡΕΣ

Μιά στενόμακρη πλατεία ἀνέγλετο καὶ ὑγρή τὸ χειμῶνα, φλογόβολη τὸ καλοκαίρι, χωμένη ἀνάμεσα σὲ δύο βουνά ποῦ ἐμποδίζουν τὸν ἀέρα καὶ τῆς κλείνουν τὸ φῶς, νὰ ἡ ἀγορὰ τῆς πατρίδας μου ποῦ τριγυρίζουν ὅλη μέρα οἱ κάτοικοι· γιὰ τίς δουλειές τους. Τὸ σπίτι μου εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ. Κάτω στὴν ἀκρογιαλιά τὸ λούζει ἡ θάλασσα καὶ τὸ δένει ὁ βορρικός. Μὰ τὸ μέρος εἶναι ξέφωτο καὶ δὲν τοῦλειψε οὔτε δροσιά τὸ καλοκαίρι οὔτε ἤλιος τὸ χειμῶνα. Γι' αὐτὸ, φαίνεται, γεννήθηκα φυσικὰ ἀνοιχτόκαρδος. Τῆ λήθη δὲν τὴ γνωρίζω. Παλληκαρόπουλο εἶκοσι χρονῶν, γιὰ μένα ἦταν ὁ κόσμος. Ὅλα τὰ γλυκὰ μάτια μὲ σκλάβωναν καὶ σὲ κάθε λυγρῆ κορμοστασιά ἀνατριχίλα γαργαλοῦσε τὸ κορμὶ μου. Ὅταν ἐπαιρνα τὸ δρόμο νὰ πάω στὴν ἀγορὰ μίση ἀπὸ σοκάκια καὶ στενόδρομους, κρατώντας τὸ κεφάλι ψηλά—μάρτυς μου ὁ Θεός, δὲν τῶκανα ἀπὸ περηφάνεια—χαρούμενα πρόσωπα ἀντικρύζω. Μὰ ἀνώφελα. Ποτέ μου οὐδ' ἕνα φίλι ἀπόλαφα.

Μὰ ἀπ' ὅλα μῆρεςε ἐκεῖ καθὼς κατέβαινα τὸ δρόμο μὲ τίς πολλὲς σκάλες—ὅταν μικρὸς πῆγαινα σκολεῖο, γιὰ νὰ τίς μετρήσω μαζί μὲ τῆλλα παιδιὰ ἀργούσα κέτρωγα ξύλο τότε ἀπ' τὸ δάσκαλο πότε ἀπ' τὴ μάννα μου—ἐκεῖ ἔβλεπα ἕνα κορίτσι μελαχρινὸ, πολὺ μελαχρινὸ, μὲ κάτι μαῦρα μάτια, ἄσπρα δόντια. Κάθε φορὰ ποῦ περνοῦσα, στὸ παράυρο. Δεκάξη χρονῶν, γελαστή καὶ πρόσχαρη. Μὲ κοίταζε, τὴν κοίταζα σὰν ὅλες τίς ἄλλες, τίποτε περισσότερο. Ὁ πατέρας τῆς, γνωστός μου ἀπὸ θάτι μικροδουλειές, μὲ καλοῦσε κάποτε στὴν ἀγορὰ νὰ μὲ κεράσει. Τοῦλεγα κάτι ἱστορίες ἀπὸ βιβλία καὶ τοῦ ἄρσαν καὶ μὲ συμπαθοῦσε. Ἡ θωριά του μοῦ θυμίζε τὴν κόρη του καὶ αἴξανε τὴ συμπάθεια καὶ σ' αὐτὸν καὶ σ' ἐκεῖνη—ἀγάπη δὲν εἶταν, εἶσαι νῆχω καλὸ. Στὸ νησί μου ἄλλη περίσταν νανοῖζον τὸ σπίτι δὲν ἔχουν ἐξὸν ἀπὸ τὴν ἑορτὴ τῶν ἀντρῶν, στ' ὄνομά τους. Τότε ἀνοίγουν διάπλατη τὴν πόρτα καὶ δέχονται τοὺς φίλους. Σπύρο τὸν ἔλεξαν τὸν πατέρα τῆς. Μ' ὅλη τὴ σχέση μας, ποτέ δὲ συλλογίστηκα νὰ τοῦ κᾶνω ἐπίσκεψη. Ἡμουν φυσικὰ ντροπαλὸς καὶ μονάχος δὲν τολμοῦσα οὔτε τὸ κατῶφλι νὰ πατήσω κανενὸς σπιτιοῦ.

Τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα κατέβαινα τὸ δρόμο εἶσαι

πάντοτε κρατώντας ψηλά τὸ κεφάλι, καὶ εἶδα νὰ πηγαῖνι στὸ σπίτι τοῦ Σπύρου κάποια συντροφιά. Φίλοι του καὶ φίλοι μου. Ἄνταμωθήκαμε στὴν πόρτα.

— Πᾶμε στοῦ Σπύρου;

— Μετὰ χαρὰ σας.

Σ' ὅλους τὸ κορίτσι ἔδωκε τὸ χέρι μὲ εὐγένεια, μὲ καλωσύνη, ἐμένα τῶσφιξε δυνατὰ, ἄθελα ἴσως, καὶ χαμογέλασε. Ἡ ἴδια μὰς σεβίρισε τὸ γλυκὸ. Πρόθυμη μὰ σοβαρὴ στοὺς ἄλλους—τὴν παρατηροῦσα προσεχτικὰ—ὅταν ζῶγωσε σὲ μένα γέλασε καὶ μὲ κοίταξε κατάματα. Τὰ δόντια τῆς κάτασπρα, τὸ γέλιο τῆς γλυκύτατο. Τὰ μάτια τῆς ὕγρα, φωτεινὰ, μ' ἐσκλάβωσαν στὰ σωστά.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη μοῦ γινε ἀνάγκη νὰ τὴν βλέπω. Πρῶτα περνώντας τὴν κοίταζα ἀπὸ συνήθεια, μὲ εὐχαρίστηση βέβαια. Μὰ τὴν ἀλάτρωσα νὰ τὴν ξαναἰδῶ. Στεκόμουνα στὸ παραπᾶνου μαγαζὶ π' ἀντίκρυζε τὸ σπίτι τῆς καὶ ἐπιανα κουβέντα μακρυὴ ἐξεπότηδες. Μὰ καὶ ἐκεῖνη δὲν ἔφευγε ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κάποτε στὸ δῶμα ἐκαμῶνετο πῶς εἶχε δουλειὰ γιὰ νὰ μείνῃ. Μερικὲς φορὲς δὲν τὴν ἔβλεπα. Κοίταζα ἀπὸ τὴν μισανοιγμένη πόρτα—στὴν πατρίδα μου δὲν μοῦτυχε νὰ ἰδῶ τὴν ἡμέρα αἰλόπορτα κλειστή. Ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπα θαρροῦσα πῶς κάτι μοῦλειπε. Σιγὰ-σιγὰ τὴν ἐπόθησα—ἀγάπη ἀληθινή, θερμὴ.

Τὸνομά τῆς δὲν τῶξερα, πολὺ παραξένο πρᾶμα γιὰ τὸ νησί μας ποῦ ὁ καθένας ξέρει τῆλλου τὸ κάθε τι. Μὰ νὰ, δὲν ἔτυχε περίσταν νὰ τὸ μάθω. Πῶς νὰ κᾶνω; Ἐφερα μὲ τρόπο τὴν ὁμιλία στὸ σπίτι μου. Ἡ πρωτοζαδέρφη τοῦ Σπύρου εἶτανε κουμπάρα μὰς. Ἀπὸ κείνη ἄρχισα. Ὁ ἀντρας τῆς, ἕνας σφουγγαρὸς ἄσωτος, παραλυμένος, ἔλειπε πέντε χρόνια στὴ Σφάξη κάτω—ἡ Σφάξη ποῦ καὶ κερδιές μαννάδων καὶ γυναικῶν καὶ τὴν ἀκοῦνε μὲ λαχτάρω, γιὰ τὴν ὁποῖος πᾶει καὶ κάτου πέφτει στὴν παραλυσία καὶ δύσκολα ματαγυρίζε. Ἀπὸ τὸν ἀντρα λοιπὸν στὴ γυναῖκα, ἀπὸ κείνη στὸ σὸί καὶ τὰ κατάφερα νὰ φτάσω στὸ Σπύρο.

— Ἐκεῖνος ἔχει καλὴ φαμίλια, εἶπα.

— Ἐτσι καὶ εἶσαι. Τὸ μεγάλο γιὸ ποῦ εἶναι στὰ Βασιλικὰ τὸν παινεύουν. Μὰ ὁ δεῦτερός λένε πῶς εἶναι μπερμπάτης.

— Μπα, ἐμένα μοῦ φαίνεται καλὸ παιδί. Ἀλήθεια, ἕνα κορίτσι ἔχει;

— Δυὸ. Τὴν Ἄνθουλα καὶ τὴ μικρὴ τὴν Ἐλένη. Εἶχε καὶ μιὰ μεγαλύτερη, μὰ τοῦ πέθανε.

Τί μ' ἐμελλε ἐμένα γιὰ τὴν πεθαμμένη. Ἐγὼ εἶχα μάθει ὅτι γύρευε καὶ ἡ μάννα μου μιλοῦσε ἀκόμα. Ἐγὼ λέξη δὲν ἔκουσα πιά, ἔβλεπα μονάχα μπροστὰ μου δυὸ μαῦρα μάτια καὶ κάτι ἄσπρα δόντια.

Ἔτσι πέρασε καιρὸς, κοίτα με νὰ σὲ κοιτάζω. Μιλιά δὲν ἀλλάξαμε. Μὰ καὶ ποῦ; Τὰ κορίτσια ἰδῶ κλείνονται στὸ σπίτι καὶ δὲν εἶναι βολετὸ νὰ τάνταμῶσης. Σταματοῦσα τὴν περισσότερο στὸ πκραπᾶνου μαγαζὶ. Κάποιος λιμαδόρος ποῦ μπορούσε ἄλλη φορὰ νὰ τονε πνίξω, μοῦ εἶτανε τὴν εὐχάριστος, δηλαδή ἔκανα πῶς τὸν ἔκουγα. Ἐμένα τὰ μάτια μου εἶταν ἐκεῖ. Μὰ καὶ ἡ ματιὰ τῆς φλογερότερη καὶ ὁ πόθος μου τρανός. Κάποτε τὴν εἶδα νὰ στέκῃ πίσω ἀπὸ τὴ μισανοιγμένη πόρτα, μὰ μόλις τὴν ἀντίκρυσα δειλίασα, ἔχασα τὸ νοῦ μου καὶ μόλις μιὰ ξερὴ καλημέρα ἀποκόπησα νὰ τῆς πῶ, κοιτάζοντας τριγύρω, γιὰ τὴν νόμιζα πῶς μὲ παρατηροῦσαν. Μὲ καλημέρισε καὶ αὐτὴ δειλότερα. Αὐτὰ εἶταν ὅλα, δυὸ χρόνια. Καὶ σὰ ν' ἀδυνατήση. τὰ μάτια τῆς βαθυναν, πῆραν κάτι σὰν παράπονο.

*

Ἐνα ἀγριοκαίρι τότε συνεπῆρε τὸ βίος μου καὶ μὲρριξε στὰ ξένα. Χρόνο ἀλλάκιρο ἔπια πικρὰ δάκρυα καὶ μαῦρη μοῖρα μὲ πότισε φαρυμάκια. Νύχτες δλάγρυπνες καὶ θολές ἡμέρες. Ἐλεεινὸς γύρισα στὸ νησί μου, περιφρονημένος περνοῦσα τὸν καιρὸ μου. Καὶ, διπλὸς καημὸς, οὔδε τὴν Ἄνθουλα ἔβλεπα. Ἄνεθοκατέβαινα, σταματοῦσα, στὸ συνηθισμένο μαγαζὶ, γύριζα τὰ μάτια μου ἐκεῖ, ποτέ δὲν τὴν εἶδα. Δὲν ἔξερα τί ἔγινε. Στὸ σπίτι εἶχα ἐννοίες πολλὲς καὶ δὲν ἀνοῖγα τέτοιες ὁμιλίαι, μὰ μ' ἔτρωγε κρυφὸ σαράκι. Δυὸ μῆνες πέρασαν. Ἄνεβαινα μιὰ μὲρα σιγὰ τίς σκάλες. Παλιὰ γλυκεῖα συνήθεια, σήκωσα τὰ μάτια κατὰ τὸ παράθυρο. Λαχτάρωσα. Ἐκεῖνη. Ἀγνωρίστη ὄμως, ἀδυνατισμένη, κίτρινη, ποῦ δὲ σκέπαζε τὴν κίτρινάδα τὸ μελαχρινὸ τῆς χρῶμα. Μονάχ τὰ μάτια τῆς μοῦ φάνηκαν σὰν πιὸ μαῦρα, φλογερότερα, ἡ ματιὰ τῆς σ' ἔκαινε. Μὲ κοίταζε ὄρα πολλή, μελαχολικὴ ὄμως σὰν κλαημένη. Ἐγὼ σὰ νὰ ξαναῖναισιωσα μελαταῦτα. Χαμογέλασα. Ἄνεβηκα καὶ σταματήσα στ' ἀγαπημένο μαγαζὶ. Ἐκεῖνη στημένη στὸ παράθυρο. ἀσάλευτη, μὲ κοίταζε ἀκόμη ἐπίμονα.

Αὐτὴ τὴν ἡμέρα ξαναβροῦκα τὴν ὄρεξή μου. Ἡ χαρὰ ἡ παλιὰ χαρὰ—ξαναγεννήθη. Οἱ λίγοι φί-

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

79. Σὰν εἶσαι λοιπὸν μίλησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ οἱ Λάκωνες, σὰν ἔκουσαν τῶν συμμάχων τὰ παράπονα τὰ μὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων ὅσα εἶπαν, ἀπομάκρυναν ὅλους καὶ συζητοῦσαν ἀφοῖτο χῶρια τὰ περιστάτικα. Καὶ τῶν πιὸ πολλῶν ἡ γνώμη πῆγαινε στὸ ἴδιο, πῶς ἀποδείχτηκε πιά τῶν Ἀθηναίων τὸ φταίξιμο καὶ ἀνάγκη τὴν πόλεμος χέρι χέρι. Μὰ ὁ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλιάς τους, γνωστός ὡς βαθὺς ἄντρας καὶ ἀτάραχος, ἀνέβη καὶ τοὺς μίλησε μὲ τέτια λόγια

80. «Καὶ ἐγὼ, ὦ Λάκωνες, πέρασα ἀρκετοὺς ὡς τώρα πολέμους, καὶ τὸ ἴδιο βλέπω πέρασαν καὶ ὅσοι ἔχουν τὰ δικὰ μου χρόνια, ὥστε νὰ μὴ μὰς ἀπαρασύρει περιέργεια πολέμου, ὅπως ἴσως θὰ πά-

»θαιναν οἱ νοῖοι (41), ἢ νὰν τόνε φανταστοῦμε (42) ἢ τίποτα καλὸ καὶ ἀκίντυνο. Καὶ θαρρῶ ἀφοῖτο ποῦ συζητᾶτε τώρα θὰν τόνε βρεῖτε πῶς θὰ βροῖε τρομερὸς, ἄν τὸν ζετᾶστε κρία. Γιὰ τὴν μὲ Πελοποννησιῶτες καὶ τοὺς γυροχωρεῖτες μας εἶναι ἀνάλογα ἢ τὰ μῆσα μας, καὶ ἐφύς δὲν εἶναι ἀδύνατο νὰ τρέξωμε ὅπου πρέπει. Μὰ μ' ἀθρώπους σὲ τόπο μακρινὸ, μάλιστα θαλασσινοῦς μεγάλης πείρας καὶ λαμπρὰ ὀργανισμένους σ' ὅλα τ' ἄλλα, εἴτε πῆε πλοῦτο ἰδιωτικὸ καὶ δημόσιο εἴτε καράβια εἴτε ἄλογα εἴτε ἄρματα εἴτε πληθυσμὸ τόσο ὅσος δὲ νβρίσκεται ποθενὰ σὲ μέρος ἕνα Ἑλληνικὸ, καὶ ἔχουν ἀκόμα πολλοὺς συμμάχους φορολογητοὺς, πῶς, ρωτῶ, πρέπει νὰ σήκωμε με τέτιους ἀθρώπους πόλεμο εἶσαι πρόχειρα καὶ βιαστικὰ; σὲ τί πόρους (43) στηριγμένοι; Τί, στὸ ναφτικὸ; Μὰ εἶναι καλύτεροί μας καὶ ἄν πῆς γυμναστοῦμε ὡς νὰν τοὺς φτάσωμε, θὰ περάσει καιρὸς. Ἡ στὰ χρήματα; Μὰ ἴσα ἴσα ἰδῶ (44) εἶμασε ἀκόμα

(41) οἱ πολλοί. Νομίζω οἱ γε νέοι ἢ κάτι τέτιο.

(42) νομίζοντα ἴσως νομίζοντας.

(43) ἀπαρασκευούς. Γράτε παρασκευῆ.

(44) τούτου. Ὁ Κνυεγερ σωτὰ τούτω.

πιοῦ κατώτεροι, καὶ οὔτε ἔχουμε δημόσια οὔτε ὡς νιδιώτες μὰς ἐρχεται ἐφοκλή ἢ συνεισφορά.

81. Ἴσως κανεὶς θαρρήσει ποῦ τοὺς νικοῦμε ὡς πρὸς τ' ὀπλιτικὸ μας τὸ περισσότερο, καλῶτερο, καὶ εἶσαι ποῦ θὰν τοὺς ρημάζωμε τὴ γῆν συχνοπατώντας τὴ. Ἄρτοι ὅμως ἔχουν ἄλλη γῆ πολλὴ π' ὀρίζουν, καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα θὰ μάναζον καθε χρειαστό. Μὰ προσπαθοῦμε πῆς νὰν τοὺς ἀποστατήσωμε τοὺς συμμάχους; πάλι θὰ χρειαστέι καὶ ἀφοῖτος νὰν τοὺς βοηθήσωμε μὲ τὰ καράβια, οἱ πιὸ πολλοὶ τοὺς ὄντας νησιῶτες. Τί λοῦγῆς λοιπὸν θὰ γίνει ὁ πόλεμος; Γιὰ τὴν ἀ δὲ θαλασσοκρατοῦμε, ἢ ἀ δὲν τοὺς κόψωμε τοὺς πόρους ἢ π' ὅπου θρέφουν τὸ ναφτικὸ, πιὸ πιθανὸ θὰ πάνομε. Καὶ τότες δὲ ἢ ἀρμόζει μῆτε κᾶνε νὰ νβγοῦμε, μάλιστα ἢ νομιστέι καὶ πῶς πιὸ πολὺ νίμετς ἀρχίσαμε τὸ μάλωμα. Τί μὴ σὰς καταλάβει ἐκεῖνη δὲ ἡ ἐλπίδα πῶς ἄψῃ σβῆσε θὰ τελειώσει ὁ πόλεμος ἄν τοὺς ρημάζωμε τὴ γῆ. Ἐγὼ πιὸ νροβᾶμαι μῆπως τὸν ἀφίσσωμε καὶ στὰ παιδιὰ μας. Ὅσο λογικὸ μοῦ φαίνεται ἀπὸ περφάνια οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μὴ γίνουνε σκλάβοι τῆς γῆς τους ἢ σὰν τίποτα ἄπειροι νὰ σκιαχτοῦν τὸν πόλεμο.

82. «Δὲ σὰς λέω πάλι μῆτε πεθαμμένα νὰν τοὺς ἀφίστε νὰ μὰς βλάβουν τοὺς συμμάχους ἢ

λοι που μ' απόμειναν παραξενεύτηκαν. Τρεις μέρες πέρασαν χαρούμενες. Τὴν Κυριακὴ εἶδα στὸ σπίτι τοῦ Σπύρου ἐτοιμασίᾳ. Δὲν ἤξερα τί εἶναι, οὔτε ἔβαλα βάζη. Τὸ μεσημέρι ὅμως στὸ σπίτι, τὴν ὥρα που ἐτοιμαζόμαστε νὰ φάμε, δὲν ξέρω πῶς ἦρθε κομβέντα.

— Παντρεύει, μοῦ λέει ἡ μάνα μου, παντρεύει τὴν κόρη του τὴν Ἀνθοῦλα μὲ τὸ Γιῶργη τὸν Κοσμέτο.

Κάτι κόπηκε μέσα μου. Ἀπόμεινα ἄλαλος, τὰ γόνατά μου λύγισαν, τὰ μάτια μου θόλωσαν, τὰ χέρια μου πάγωσαν. Φῶμι σκληρὰ δὲ γεύτηκα. Ἡ μάνα μου συνηθισμένη ὅτις ξαφνικές λύπες δὲν τὸ παρατήρησε. Τράβηξα ἕνα μεγάλο ποτήρι κρασί καὶ σηκώθηκα. Κάτι μ' ἐπίνιγε στὸ λαιμὸ καὶ πῆρα τὸ δρόμο ν' ἀναπάνω. Γύριζα σὰν ξεχασμένος. Ἐθαρούσα πῶς ὅλοι ξέρουν τὸν καημὸ μου καὶ μὲ κοιτάζουν. Μ' ἀντάμωσε κάτου ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους μου.

— Πᾶμε νὰ σὲ κεράσω.

— Ἄσε με, καλέ μου, κ' ἐγὼ μιὰ ἔνοια πού μὲ τρώει.

Στὴν ὥρα ἦρθαν κ' οἱ ἄλλοι κι' ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε στὸ δρόμο που θὰ περάσῃ ὁ γάμος. Μ' ἀνάγκασαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσω, μὰ σὰν πηγαίναμε τοὺς ξέφυγα, τάχα πῶς ἤθελα νὰ κοιτάξω στὸ ταχυδρομεῖο. Τὸ βράδι βρέθηκα σ' ἕνα τρελλὸ χαροκόπημα, τραγουδοῦσα, γελοῦσα τρελλά, ἐπίνω κρασί ἀχόρταγχο, διασκεδάζω, ὄζω καρδιά. Ἐνας ἀπ' τὴ συντροφιά μου λέει:

— Γεῖ σου, ἔτσι σὲ θέλω χαρούμενο

Κ' ἐγὼ σκύβοντας,

— Ἄχ! ὅταν μὲ βλέπεις νὰ γελῶ τόσο, νὰ μὲ κλαῖς.

*

Ἐκείνη ἡ λύπη ξανάνιωσε ὅλους τοὺς πρώτους καημούς. Μιὰ μελαγχολία μου βάρυνε τὴν καρδιά. Ὁ πόνος μ' ἔλυωνε. Ἡ μάνα μου μ' ἔστειλε στὸ βουνὸ ν' ἀλλάξω ἀέρα. Καὶ στ' ἀλήθεια ἡ ἐξοχή, ὁ ἀέρας καὶ μιὰ καλὴ συντροφιά, μ' ἔκαναν κι' ἔρχισα νὰ ξεχάσω. Κάθε Κυριακὴ κατέβαινα στὴ χώρα. Φτάνοντας τὰ πρῶτα σπίτια περνοῦσα τὴν Ἀνάληψη πίσω ἀπ' τὸ ἱερό, κ' ἐπαίρνα τὸ πλατύρεμα που μ' ἔβγαζε στὸ σπίτι. Εἴτανε μιὰ μέρα χυνοπωριάτικη, συνηθισμένη μὰ γλυκειά. Γιατί τάχα λοξοδρόμησα; Ἄντ' νὰ περάσω πίσω ἀπ' τὸ ἱερὸ τῆς ἐκκλησίας, τράβηξα ἴσα τὸ δρόμο. Εἶναι:

νὰ κλείσουμε τὰ μάτια στοὺς σκοπούς τους: Ὅχι νῦμως λέω ἄρματα νὰ μὴν ἀγγιζοῦμε ἀκόμα, παρὰ νὰ στείλουμε καὶ νὰ παραπονεθοῦμε, χωρὶς μῆτε νὰ παραφοβερίζομε πόλεμο μῆτε πῶς θὰ παραβλέψομε, καὶ στὸ μεταξύ ἄς ὀργανίζομε κι' ἐμεῖς στὸ μέρος μας μὲ τραβηγμὸν συμμάχων, θές Ἐλληνῶν (45) θές ξένων, ὅπου ἔχει τίποτα δύναμ' νὰ κερδίσουμε ἢ ναφτικὰ ἢ χρηματικὰ—καὶ κατηγόρια δὲν εἶναι: ὅσοι ὅπως ἐμεῖς ἐπιβουλεύονται ἀπὸ Ἀθηναίους ἢ σώζονται ὄχι μίναχά μ' Ἐλληνες συντρόφους παρὰ καὶ ξένους—μὴν ἀμελῶντας ἀντάμα μῆτε τοὺς δικούς μας πόρους. Κι' ἔμας ἀκοῦν ὅταν πᾶν οἱ ἀποσταλμένοι μας, τόσο καλλύτερα εἰδεμῆ, σὰν περάσουν καὶ διὸ καὶ τρεῖς ἡμέρες, τότες πιά καλλύτερα θωρακισμένοι τοὺς ἡχτυπάμε, ἔμας φανῆ. Κι' ἴσως ὅτα δοῦν τότες νέτοιμο τὸν ὀργανισμό μας, καὶ δοῦν τὰ λόγια μας πού θὰ λαλοῦν κάτι σὰν ἀνάλογο, θὰ χαλαρώσουν πὶὸ ἴσως ἐφκολα, μάλιστα ἔ μὲνε ἀρήμαχτη ἢ ἡγῆς τους κι' ἂν ἔχουν ὑπαρχτὰ ἀγαθὰ νὰ λογαριασσοῦν κι' ὄχι ἀφανισμένα. Τὶ μὴ νομίζετε ἄλλο πὰρὰ πῶς κρατᾶτε σὰν ἐνέχυρο τῆ γῆ τους, τόσο ὑπολυτιμώτερο ὅσο εἶναι πὶὸ πλοῦσια δουλεμένη,

(45) Ἐνοεῖ τοὺς Σικελιώτας.

παρακάτω ἕνα σοκάκι μακρὸ, στενὸ, που βγαίνει σ' ἕνα μικρὸ γεφύρι χτισμένο στὴ διπλανὴ ρεματιά που πάει στὸ μεγάλο ρέμα πρὸς τὸ σπίτι μου. Τὸ μέρος εἶναι ἐρημικὸ καὶ τραβᾶει κατὰ τὴν ἐξοχή. Ἐκεῖ στὸ στενὸ σοκάκι ἀντάμωσα ἀνεπάντεχα τὴν Ἀνθοῦλα. Ἐρχόταν ἀπ' ἔξω. Εἶχε κάπως ζωηρέψει καὶ εἶχε πάρει χρῶμα. Σὰν μὲ εἶδε ἐταράχθη. Ἡ ὄψη τῆς ἔλλαξε, ἔκανε νὰ τραβήξῃ μὰ στάθηκε. Χωρὶς νὰ σκεφτῶ ἀπλωσα τὰ δύο μου χέρια.

— Ἀνθοῦλα μου, καλημέρα.

Μοῦδωσε τὸ χέρι ἀμίλητη. Ἐτρεμε. Δὲ σήκωσε τὰ μάτια. Ἐγὼ δειλὸς μὰ

— Ἀνθοῦλα, τῆς εἶπα πάλι, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ τῆς εἰπῶ ἄλλο.

Σήκωσε τὰ μάτια τῆς δακρυσιμένα.

— ὦ καλέ μου, εἶπε κ' ἔκανε νὰ γείρῃ λίγο τὸ κορμί τῆς πρὸς ἐμένα, μὰ στὴ στιγμὴ ἔφυγε ἀφοῦ μὲ κοίταξε μὲ πόνο.

Ἐγὼ στεκόμουν δειλὸς, ἀπραγός. Κ' ἐκείνη μὲ φωνῆ βαθεῖα, πονετικὴ

— Ἐχε γειά, μοῦ εἶπε, ἔχε γειά. Μὰς χωρίζει τώρα τὸ στεφάνι μου.

Ἐφυγε γοργή. Ἐγὼ ἐστάθηκα ἐκεῖ ἄλαλος, μαρμαρωμένος. Ὑστερα ἀπὸ ὥρα πῆρα τὸ δρόμο ἀργὰ, κουρασμένα.

*

Σὲ λίγες μέρες τὴν εἶδα στὸ δρόμο μὲ τὴ μάνα τῆς καὶ σὰ γνώριμος τις χαριέτιστα. Τότε μὲ καλημέρισε πρόσχαρη, γελαστή—κ' εἶδα γιὰ τελευταία φορὰ τᾶσπρα τῆς δόντια. Μὰ τώρα ὅταν περνώ ἀπ' τὸ σπίτι τῆς, κάτω σκύβοντας τὰ μάτια μου, μὲ κοιτάζει ἐπιμονα, κι' ὅταν καμιά φορὰ σηκώσω τὸ κεφάλι μου κατὰ τὴν παλιά συνήθειαν οὐδεὶς ἢ γυρίζει, τάχα σὰν ἀδιάφορη, ἄλλοῦ. Κ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα πιά νὰ τῆ χαϊρετίσω.

* Ὑδρα, Νοέβρης 1905.

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

— Ἐξοχο κείνο που εἶπε ὁ Φοντάνας στὴ δίκη τοῦ Κωσταγερακάρη, πῶς ὅποιος ἔχει παράδες στὸ Ρωμαϊκὸ γίνεται καὶ Δήμαρχος καὶ βουλευτῆς καὶ Ὑπουργός, ἀδιάφορο ἂν εἶχε πρῶτα χαρτοπαίγιο, σὰν τὸ Μητσέα.
— Καὶ δύο ἀραδοῦλες γιὰ τοὺς γλωσσολόγους: τὸν κ. Φοντάνα ὁ νουνός του τονὲ βάρτισε Κ α ί σ α ρ, μὰ δλ' οἱ συνάδερφοι του ναυτικοί, καὶ δλ' οἱ νῆυτες τονὲ λένε Κ α ί σ α ρ η ἢ Κ α ί σ α ρ ο.

που πρέπει νὰ μὴν ἀγγιχτεῖ ὅσο μπορούμε καιρὸ, κ' ὄχι ἀπελπίζοντάς τους νὰ μὴν πούς βρίσκουμε πιά λαβή. Ἄν ὅμως, βιαστικοὶ ἀπὸ τὰ παράπονα τῶν συμμάχων, τῆ ρημάζομε πρὶν ὀργανιστοῦμε, κκοιτάξτε μῆπως πάθει ἡ Πελοπόννησος χειρότερες ὑντροπές, χειρότερα δεινά. Γιατί καὶ πολιτείες κι' ἄχτομα λήφτερες εἶναι νὰ μακλῶνουν καὶ φιλιῶνουν μὰ πόλεμο σηκωμένο ἀπ' ὅλους μας συνασπισμένους (46), που ἀδύνατο ἀπὸ πρὶν νὰ πείς πῶς θὰ γυρίσει, ἐφκολο δὲν εἶναι τέτιον πόλεμο νὰ σταματήσεις μὲ τιμῆ.
83. »Μῆτε ἄς μὴν τὸ λέει κανεὶς δεῖλιν ἂν πολλοὶ δὲν τῆ χτυποῦν ἀμέσως τῆ μιὰ πολιτεία. »Γιατί ἔχουν κι' ἐκεῖνοι συμμάχους ὄχι λιγώτερος πού καταβάλλουνε χρήματα, κι' ὁ πόλεμος δὲ ἐστέκει στ' ὀπλιτικὸ παρὰ στὸ ἐξοδο, που δίχως πτου δὲν ὠφελεῖ τ' ὀπλιτικὸ, μάλιστα τοὺς στεπριανούς σὲ θαλασσινοὺς ἀντίκρου. Ἄς βροῦμε λοιπὸν πρῶτα πόρους δίχως νὰ παρασυρθοῦμε πρῶρα ἀπὸ τὰ συμμαχικὰ παράπονα, παρὰ ἀφοῦ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, καλῶν ἢ κακῶν, ἐμεῖς θᾶχουμε κκαθαρτὸ τὸ βάρος, ἐμεῖς ἤσυχα ἄς τὰ λογαριάσομε καὶ λιγάκι.» (47).

(46) Τὰ λόγια ἔνεκα τῶν ἰδίων φάνονται ξένα.
(47) Ὁ παράγραφος 84 καμπαρώνεται ὑπερβολικά, κι'

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Τοῦ μεγάλου μας Πάλλη

ΤΡΕΙΣ

Στῆς Ἀκρογιαλιᾶς τὸ μωσαϊκὸ
Στέκεται μιὰ Κόρη
Καὶ τὸ κυματάκι που ἔπαιζε λευκὸ
Γελαστὴ τὸ θῶρε.

Στῆς Ἀκρογιαλιᾶς τὸ μωσαϊκὸ
Μένει ἐκεῖ ἄλλη Κόρη
Καὶ τὸ κύμα, ἡ μαύρη, που ἔσπαζε λευκὸ
Δακρυσιμένη ἐθῶρε...

Στῆς Ἀκρογιαλιᾶς τὸ μωσαϊκὸ
Τότ' ἐγὼ περνοῦσα
Καὶ τὸ κύμα ἐποῦτο που ἔσπαζε λευκὸ
Τὸ ζηλοφρονοῦσα.

ΚΑΤΙ

Καὶ μοῦ ἔχει πάρει
Τοῦ Πελάου τᾶγερ
Καὶ μοῦ ἔχει πάρει
Πὶ ὄμορφο ἀπὸ μένα
Δόλια ἐγὼ! σὰ ξένα.

Καὶ μ' ἔχει φύγει
Μὲ τὸ παραβάκι
Καὶ μοῦ ἔχει φύγει
Πὶὸ γλυκὸ ἀπὸ μένα
Στὰ πικρὰ τὰ ξένα!

Καὶ ἔχει πετάξει
Σὰ λευκὰ πανιά του
Πὶὸ λευκὸ ἀπὸ μένα
Μαύρη ἐγὼ, σὰ ξένα!

Καὶ μ' ἔχει πάρει
Τοῦ Πελάου τᾶγερ
Ἄχ, ἄς μοῦ τὸ φέρει!

85. Τέτις εἶπε ὁ Ἀρχίδαμος. Μὰ κατόπι ἀνέβηκε ὁ Στενελάδας: τελεφαταῖς, ἕνας ἀπὸ τοὺς τότε ἐφόρους, καὶ μίλησε ἔτσι:

86. «Τὰ λόγια ἐγὼ τὰ τόσα τῶν Ἀθηναίων δὲν τὰ κατέγω. Πολλὰ εἶπαν παινέματα δικὰ πους, μὰ πουθενὰ λέξη πῶς δὲν ἀδικοῦν τοὺς συμμάχους μας καὶ τὴν Πελοπόννησο. Καὶ τί; Ἄ φάνηκαν τότες καλοὶ στὸν πόλεμο τῶν Μήδων, μὰ μ' ἐμας κακοὶ τώρα, διπλὴ ποινή τοὺς ἀξίζει: πού ἀπὸ καλοὶ κατάντησαν τέτιοι. Νά, ἐμεῖς εἵμαστε οἱ ἴδιοι καὶ τότες καὶ τώρα, καὶ τοὺς συμμάχους, ἂν ἔχουμε νοῦ, δὲ θὰ σταθρῶσομε τὰ κῆρια ὅταν τοὺς ἀδικοῦνε, μῆτε ὅταν τοὺς βοηθήσομε πὶὸ ὕστερα: πὶὸ ὕστερα ἀφοῦ δὲν εἶναι πῶρα πιά νὰ πάθουν. Γιατί ἄλλοι ἔχουμε χρήματα

ὁ Γρῶτες στὴν Ἱστορία του τότε μεταοράζει ὀλόκληρο. Πρῆπει ὅμως νὰ πῶ ὅτι: εἰλικρινὰ νομίζω, καὶ κατὰ τῆ γνώμη μου ὁ παράγραφος εἶναι ξένος, ἀτοπος ὄντας ἐδῶ κι' ἀνάτιος καὶ τοῦ Ἀρχίδαμου καὶ τοῦ Θεουκιδίδη. Δὲν εἶναι τώρα ἐδῶ καιρὸς ν' ἀναλυθεῖ τόσο ὁμως μπορῶ νὰ πῶ, πῶς παρασταῖναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπειθαρχοὺς καὶ λογάδες, ἐνῶ οἱ Κορθίνοι ἴσα ἴσα τοὺς εἶχαν πῆ ἄντρεις ἐνεργητικοὺς κι' ἀρροισμένους στὰ χρέη τους. Ἡ διασκεδῆ τραβᾶει ὡς στὸ καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοῦ § 85.

ΠΙΚΡΑ ΛΟΓΙΑ

Μαύρη ὠ θάλασσα, τί σκοβίζεις
Στῆς Νυχτός τῆ σιγαλιά
Καί σκορπίς τὰ φρόνιμά σου
Στοῦ γαλοῦ τὴν ἀγκαλιά;

Ὡ θαρρῶ, πὼς γερορραίνεις
Μέσ' σιοῦ κόρφου τῆ σιωπῆ
Δυὸ κορμιὰ ποῦ ἔχει ἀφανίσει
Τῶν Ἀνέμων σου ἡ ριπή.

Κ' εἶσαι ἡ Φόνισσα, διου φέρονει
Δουλονδάκια τοῦ νεκροῦ,
Ποῦ ἐκρυφόπνιγε σὰ πλάτια
Τοῦ Πελάγου τοῦ πικροῦ.

Σπίτσες Νοεβ. 1905.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος... Δηλ. ὁ κ Πολ. Δημη-
τρακόπουλος καὶ ἡ «Ἐσπερινή» τσακωθήκανε γιὰ τὸ
«Ναζωραῖο», τὸ πενταρολογικὸ ἀνάγνωσμα ποῦ δημοσίευσ
ὁ Δημητρακόπουλος στὴν «Ἐσπερινή», κι ἀναγκάστηκε
νὰν τὸ μετακομίσει στὸ «Σκρίπ», διὰ τὴν «Ἐσπερινή»
τοῦδ' ὡσεὶ τὰ παπούτσια στὸ χέρι.

— Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἡ «Ἐσπερινή» ἔβαλε κάποιον συν-
τάκτη της κ' ἔγραψε τὴ συνέχεια τοῦ «Ναζωραίου» (τέττα
πράματα μποροῦνε νὰν τὰ γράφουν κ' οἱ μπαλωματῆδες
ἀκόμα), ὁ Δημητρ. θύμωσε κ' ἔβρισε τὴν «Ἐσπερινή».
Καὶ ἡ «Ἐσπερινή» τονε φοβήθηκε (ἡ «Ἐσπερινή» 19 Δεκ.
σελ. 3, στὴλ. 7) πὼς ἂν τολμήσει καὶ ξαναγράψει θὰ δη-
μοσιέψει τὴν «ἔκθεσιν τοῦ Πάνου Κολοκοτρώνη ἄλλοτε
διοικητοῦ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων» (γιατὶ ὁ κ. Δη-
μητρ. εἶχε σπουδάσει ἄλλοτε σὺ σκολεῖο αὐτὸ) καὶ
«μίαν ἀπόφασιν κάποιου Στρατοδικείου» (γιατὶ ὁ κ. Δη-
μητρ. εἶχε χρηματίσει ἄλλοτε, πρὶ δηλ. καταγγέλλει στὸ
Πανελλήνιο τοὺς δημοτικιστὰδες γιὰ προροδοτές, καὶ ἀ-
ξιωματικὸς τοῦ Πεζικοῦ).

— Κ' ἔτσι μὲ μιὰ φοβέρα πῆρε τέλος ὁ διασκεδαστι-
κώτατος αὐτὸς καυγάς.

— Μὲ τὸ φύλλο αὐτὸ τελιώνει κι ὁ τρίτος χρόνος
τοῦ «Νουμά». Ὅσοι λοιπὸν ἀπὸ τοὺς κ.κ. συντρομητὰδες
δὲ μᾶς στείλανε ἀκόμα τὴ συντρομὴ τοῦ 1905, τοὺς πα-
ρακαλοῦμε νὰ μᾶς τὴ στείλουν, ἀφοῦ μάλιστα ἡ συν-
τρομὴ πλερώνεται μπροστὰ.

Ο ΙΔΙΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτε-
ρικὸ φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κισόκια τῆς Πλατείας Συν
τάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν
Σταθμοῦ Τροχιοδρομίου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ
ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπω-
λεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια)
στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.
Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς
χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

Η «ΑΚΡΟΠΟΛΗ»

τῆς περασμένης Κυριακῆς (σελ. 2, στὴλ. 7)
δημοσίεψε τὰκόλουθο ἄρθρο:

Παρακαλοῦμεν ὅλους τοὺς ἀναποκριτὰς μᾶς καὶ
τοὺς συνεργάτας μᾶς νὰ συμμορφωνοῦνται κατὰ τὸ
γενικὸν μὲ τοὺς γλωσσικοὺς κανόνες τῆς «Ἀκρο-
πόλεως».

Νὰ παρτηθεῖν μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ δοτικές,
ἀπαρέμφατα, παρακειμένους, ἀναδιπλασιασμούς, ὑ-
περσυντελικούς· ἀπὸ τὰ ἦν, ἔστιν, ὄς, κατερ-
γασάμην καὶ τῆς ἄλλες ἀναγκαστικῶν τοσάων
ἀγορητῶν τῆς Βουλῆς.

Ἀναγκαστικῶς νὰ ἔχομεν ἰδιαιτερον συντά-
κτικὴν νὰ διορθῶν αὐταῖς τῆς ἀπαισιῆς ἑλληνικῶδες.

Πᾶσι τελείως, εἶνε γεγονός ὅτι ἀρχαῖοι Ἑλ-
ληνες δὲν εἴμεθα, ἀλλὰ νοῖο Ἕλληνες μὲ δική μας
γλῶσσα, δική μας ζωὴ, δική μας γραμματικὴ, δική
μας ψυχὴ.

Ἀλλὰ...νὰ μὴν τὸ ξεχνῶμε καὶ αὐτὸ μεταξὺ
τῶν νέων Ἑλλήνων μαλλιαροὶ εἶνε μόνον οἱ παπᾶδες
καὶ αἱ γυναῖκες. Οἱ ἄλλοι, πλὴν τοῦ κ. Ψυχάρη

τοῦ δημιουργοῦ τῆς δημοτικῆς ἀναγκαστικῆς καὶ τῶν
ὁπαδῶν του, εὐρισκόμεθα εἰς φιλικωτάτας σχέσεις
μετὰ τὰ κουρεῖα.

Ἡ ἴδια ἡ «Ἀκρόπολις» στὸ φύλλο τῆς
Δευτέρας, σὰ νὰ μὴν τὴ φτάνανε ὅσα εἶπε τὴν
Κυριακὴν, δημοσίεψε κι αὐτὰ τὰ χαριτωμένα:

Ὁ καυμένος ὁ εὐζωνος Γ. Κ. Φασούλης, τρίτος
μάρτυς εἰς τὴν δίκην τοῦ Βαρβακείου. Ἐνας εὐστα-
λῆς λογίας ὡς ἐκεῖ πάνω, ποῦ σκόρπιζε μέσα στὴν
αἴθουσα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πρακτικογράφου
μας, ρομελιώτικη λεβεντιά, τί τὴν ἤθελε τὴν κα-
θαρεύουσαν ποῦ τοῦκοψε τὴν λεβεντιά καὶ ἐλάττωσε
τὸν πρὸς αὐτὸν θαυμασμὸν τῶν παρόντων; Ἦ τὴν ἤθελε
τὰ παίει, ὁ εὐζωνος ποῦ ποτὲ δὲν παίει, ἀλλὰ κτυπᾷ
καὶ ταλιαρίζει;

Διὰ νὰ ἀναγκασθῇ εἰς τὸν πρόεδρον ἐρωτήσαντα
αὐτόν:

«—Εἶδες κανένα ἄλλον ὑποπτον ἐκεῖ; Νὰ
ἀπαντήσῃ:

—Δὲν εἶχα τὴν ἀντίληψιν νὰ ἰδῶ.

Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ καθαρεύουσα. Ξεμυκλίζει
τὸν ἄνθρωπον. Τὸν κάνει νὰ λέγῃ ἀνοησίες.

Ἄλλ' αὐτὴ εἶνε καὶ ἡ μαλλιαρὴ. Ἀπομωραί-
νει τὸν ἄνθρωπον. Τὸν κάνει... Ψυχάρη!

Αὐτὰ λέει ἡ «Ἀκρόπολις». Ἐμεῖς λέμε
τώρα πὼς ἡ ἴδια ἡ «Ἀκρόπολις» στὰ 88 ξα-
νατύπωσε ἀλάκαιο τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη
πὼς ἡ ἴδια ἡ «Ἀκρόπολις» δημοσίεψε τὸ με-
ταφρασμένο Βαγγέλιο πὼς ἡ ἴδια ἡ «Ἀκρό-
πολις», ἄμα βγήκε ἡ «Ἰλιάδα» τοῦ Πύλλου,
ἔγραψε πὼς πρέπει νὰ γυροραστῆ ἀπὸ τὴν Κυ-
βέρνησιν καὶ νὰ μωραστῆ στὸ στρατό, γιατί
μόνο μὲ τὴ μεταφρασμένη «Ἰλιάδα» θὰ φτειά-
ξουμε στρατὸ κι ὄχι κτλ. πὼς ἡ ἴδια ἡ «Ἀ-
κρόπολις» ἔγραψε κάποιε—καὶ τὴν εὐχαριστοῦ-
με κι ἄλλη μιὰ φορὰ τώρα—ὅτι «ὁ Νουμάς»
πρέπει νὰ διαβάζεται ἀπὸ ὅλους τοὺς Ρωμιοὺς·
πὼς ἡ ἴδια ἡ «Ἀκρόπολις» προχτὲς ἀκόμα
ξανατύπωσε τὴν «Ἐορῆν» τοῦ Ἐυμονα, ἀνα-
κηρύχοντας τὸ ποίημα «πολιτικώτατο, προ-
γραμματικώτατο, ἀναγεννητικώτατο» πὼς ἡ
ἴδια ἡ «Ἀκρόπολις» σιολίστηκε τίς προάλλες
μὲ τὸ ἀδάγατο ποίημα «Ὁ γυρισμὸς τοῦ Βα-
σιλεία», γραμμμένο ἀπὸ δημοτικιστὴ πὼς ἡ ἴδια
ἡ «Ἀκρόπολις»... μὰ ποῦ νὰν τὰ θυμηθεῖ καὶ
νὰν τὰραδιάσει κανεὶς ὅσα ἔγραψε ἡ «Ἀκρό-

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ*

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (ἀπέβη στὸ κόμο του καὶ τοῦ μι-
λάει γλυκά). Ἐέχασέ τα... Αἰ, Ἀποστόλη μου;
Ἐγὶνε ἄλλος ἄνθρωπος... Δὲ φαντάζεσαι...

Ὁ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (τινίξεται ἀπάνου, ἔτσι σὰ
θυμωμένος). Τὸν εἶδες;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (πάντα γλυκά). Αἰ... Τὸν εἶδα...
Μαζὶ εἴμαστε κάτου στὴν κουζίνα...

Ὁ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ὅποτε αὐτὸς ὁ κουρευτῆρας
ποῦ μᾶς εἶπε ἡ Μαριώ:..

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Αὐτὸς εἶτανε... Ὁ ἀδερφός μας...
Ὁ Γιάννης μας. Γέρασε... Δὲ θὰν τονε γνωρίζ-
σεις... Ὅλο γλῶκα στάζει τὸ στόμα του... Ὁ φτω-
χούλης ὁ Γιάννης μας...

Ὁ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (τραφιέται ἀπὸ κοντά της).
Ὄφρ!.. Τώρα ποῦφαγε τὰ λεφτὰ... Σέρε; αὐτὸς ἀπὸ
τέττα... Γιὰ θεατρῖνος ἔκανε...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (πάει πάλι κοντά του). Ἀφισέ τα

* Καταξέ φύλλα 176 καὶ 177.

καὶ καράβια κι' ἄλλα, ἐμεῖς ὁμοῦς συμμάχους
πιστούς, ποῦ δὲ θὰ παραδώσουμε — ὄχι — στοὺς
» Ἀθηναίους, μήτε μὲ δίκας θὰ κριθοῦμε καὶ μὲ λό-
»για ὅταν κ' ἐμεῖς δὲ ζημιωνόμαστε μὲ τὰ λόγια,
»παρὰ σύντομα ἄς βοηθήσουμε καὶ μ' ὅλα μας τὰ
»δυνατὰ. Ὁραία βρῆμνια ἀλλάξτε ἀρτή, πὼς πρέ-
»πει νὰ συλλογιζόμαστε σὰ μᾶς ἀδικοῦν ὅσοι εἶναι
»ν' ἀδικήσουν, ἀφοῦ καλῶς ἄς συλλογιζοῦνται ξανά
»καὶ ξανά. Ψηφίστε λοιπόν, ὦ Λάκωνες, τὸν πό-
»λεμο ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ τιμὴ τῆς Σπαρτης, καὶ μὴν
»ἀφίστε μήτε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μεγαλώσουν οὔτε
»ἄς μὴν καταπροδώσουμε τοὺς συμμάχους, παρὰ —
»πρῶτα οἱ θεοὶ— ὀμπρός! κι' ἄς μετρηθοῦμε μὲ τὸν
»ἀδικητὴν.

Καὶ σὰν ἀπομίλησε, ἔβαλε ὡς ἔφορος τὸ ζήτη-
μα στὴ συντυχίᾳ τῶν Λακῶνων. Κι' ὅτα φώναξαν—
γιατὶ ψηφίζουμε μὲ φωνή, ὄχι μὲ ψήφους— καμώ-
θηκε πὼς δὲν ξεχωρίζει τὴ φωνὴ πιά ἡ μεγαλύ-
τερη, παρὰ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ φανεῖ ἕκαστη ἡ ἀπό-
φασιν κ' ἔτσι νὰ καταπιαστοῦν πρὸ πρόθυμα τὸν
πόλεμο τοὺς εἶπε «Ὅπιος σὰς νομίζει, ὦ Λάκωνες,
»πὼς κόπηκε ἡ εἰρήνη καὶ πὼς ἀδικοῦν οἱ Ἀθη-
»ναῖοι, ἄς τραβηχτεῖ κατὰ κεῖ» (18) — κι' εἰδείξε

κάποιον τόπο— ἄπιος δὲ νομίζει, ἀπέναντι». Κι' ἐ-
κείνοι σηκώθηκαν καὶ χωρίστηκαν, καὶ βγήκαν πολὺ
περισσότεροι ὅσοι νόμιζαν πὼς κόπηκε ἡ εἰρήνη. Τό-
τες ἔκραξαν τοὺς συμμάχους κι' εἶπαν, ἡ δική τους
γνώμη εἶναι πὼς ἀδικοῦν οἱ Ἀθηναῖοι, θέλουν ὁμοῦς
νὰ προσκαλέσουν καὶ τὸ σύνολο τῶν συμμάχων καὶ
νὰ προβάλλουν τὸ ζήτημα, ὥστε ὕστερα ἀπὸ γενικὴ
σκέψιν νὰ κάνουν τὸν πόλεμο, ἂν ἀποφασιστῆ. Ἔτσι
οἱ συμμάχοι, ἕμα τὰ κατόρθωσαν ἀφτά, μίσειψαν
πίσω στὸν τόπο τους, καθὼς κατόπι καὶ τῶν Ἀ-
θηναίων οἱ ἀποσταλμένοι ἀφοῦ κοίταξαν τὴ δουλιὰ
ποῦ τοὺς ἔφερε στὴ Σπάρτη. Κι' ἡ ἀπόφασιν ἀρτή
τῆς ἐκκλησίας εἶγινε ὅταν ἔτρεχε τὰ 14 χρόνια ἡ
τριαντάχρονη εἰρήνη ποῦ εἶγινε ὕστερα ἀπὸ τὰ
Ἑβοιακὰ.

88. Καὶ ψήφισαν οἱ Λάκωνες πὼς κόπηκε ἡ
εἰρήνη καὶ πὼς πρέπει πόλεμος ὄχι τόσο γιατί τοὺς
ἔπεισαν τῶν συμμάχων τὰ λόγια, ὅσο γιατί φοβόν-
τουσαν τοὺς Ἀθηναίους μήπως παραδυναμώσουν,
θωρώντας πὼς τὰ περισσότερα ἑλληνικὰ μέρη τοὺς
εἶχαν κίσλας πῆσει στὸ χέρι.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ἐπ' ἐκεῖνα (ἐπίκεινα), ἐπὶ θάτερα, ἐπὶ τὰδε, ὑπὲρ
ἐκεῖνα, κατ' ἐκεῖνα κτλ.

(18) ἔς ἐκεῖνο τὸ χωρίον. Θαρρῶ ἔς ἐκεῖνα. Ἔτσι

Ο ΔΑΣΙΟΣ

πολη» και θα γράφει ακόμα — καλὰ πάντοτε — για τὸν Ψυχάρη και τοὺς ὁ π α δ ο ὄ ς τ ο υ, πού τοὺς βρίσκει σήμερα γελοίους και μορῶς!

Δίχως ἄλλο ὁ κ. Γαβρηλίδης θὰ λείπει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιατί ἂν εἴτανε δῶ και διάβαζε τίς ἀδιάντροπες βροσιές πουύγραψε ὁ ἀνόητος αὐτὸς συντάχτης του και τοῦ ρεζίλιεψε τὸ φύλλο, θὰν τὸν ἀρπαζε ἀπὸ τὸ σβέροκο και θὰν τὸν πετοῦσε με τίς κλωτσιές ὄξω ἀπὸ τὸ γραφεῖο του.

Ὁ συντάχτης αὐτὸς τῆς « Ἀκρόπολης » — και ἄς τὸ μάθει ἀπὸ μᾶς ὁ κ. Γαβρηλίδης — ἢ τρελλός εἶναι ἢ τσαρλατάνος — ἢ τόσο τσαρλατάνος πού κάνει τὸν τρελλό γιὰ τὰ ξεγελάει τὸν κόσμο.

Υ. Γ. Ἡ ἴδια ἢ « Ἀκρόπολη » τὴν περασμένη Πέμπτη (σελ. 2, στίλ. 4) γράφει τὰ κώλουθα:

Και τὴν πριγκηπέσσαν Σοφίαν τὴν ἔμαθαν νὰ ἠμιλῆ τέτοια Ἑλληνικά; Ὡς τὰ ἐξῆς:

Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ μεταδληθῶσιν ἅπαντες οἱ κλιθάνοι.

Ἀφοῦ ἐκ τῶν ὀρθοῶν κλιθάνων οὐτινες νῦν λειοφρονῶσι.

Κτλ. κτλ. Τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐμεῖς πού μιλάμε Ἑλληνικά εἴμεθα χαμαλῆδες;

Νὰ σπεύσῃ νὰ σταίλῃ εἰς τὴν πριγκηπέσσαν ὁ κ. Ψυχάρης τὸ « Ταξιδίον » του, τὴν δευτέραν ἐκδοσιν, ἥτις μᾶς ἔλθε φρεσκοτάτη. Κάτι θὰ ὠφελήσῃ τὴν Ὑψηλοτάτη και ἄς ἔχη και μερικὲς μούρλες.

Ἄλλ' εἰς μίαν σελίδα του θὰ ἰδῆ ἢ πριγκηπέσσα μίαν ἐξόχως ἐκφερομένην ἰδέαν· ὅτι ἔχι οἱ δημοτικισταί, ἀλλ' οἱ καθαρισταί τῶν ὁπίων τὸ λεκτικὸν τὴν ἐδίδαξαν, κατέστρεψαν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

Διότι ἀρχαία γλῶσσα εἶνε ἐκείνη πού ἐμόρφωσε ὁ Ἑλληνικός λαὸς ἀπὸ δύο χιλιετηρίδων ἕως σήμερα. Διότι βέβαια τὴν γλῶσσαν αὐτὴν δὲν τὴν ἐπενόησεν οὔτε ὁ Σολωμός, οὔτε ὁ Βαλαωρίτης, οὔτε ὁ Χριστόπουλος, ἀλλ' αὐτὸς αὐτότατος ὁ ΛΑΟΣ ἀπὸ αἰῶνα εἰς αἰῶνα και ἀπὸ χιλιετηρίδα εἰς χιλιετηρίδα.

Ἐνῶ τὴν καθαρεύουσαν κῆσαν και σοῦ τὴν ἐσκάρωσαν, ὡ πριγκηπέσσα, με τὰ λεζικά και τοὺς κλασσικούς οἱ δασκάλοι.

Αὐτὸ πού λέγαμε δηλαδὴ! Ὅτι γράφει ὁ

ἴδιος ὁ κ. Γαβρηλίδης γράφει πράματα γενναῖα και φρόνιμα, κι ὅταν ἀφίνει τοὺς συντάχτες του νάνακατώνονται σὲ τέτια ζητήματα, ξένα ὀλωσδιόλου ἀπὸ τὸ ρεπορτάζ, τοῦ τὰ θαλασσῶν και γράφουν β,τι τοὺς κατεβεῖ.

Οἱ «μερικὲς μούρλες» πού ἔχει τὸ « Ταξιδίον » εἶναι χωρατὸ Γαβρηλίδικο.

ΕΤΥΧΕ

νὰ διαβάστε τὸ «τιμολόγιον τῶν ἐν τῷ Δενδροκομείῳ Χαλανδρίου πωλουμένων φυτῶν», πού δημοσιεύεται πού και πού στίς φημερίδες; Ἀξίζει νὰν τοῦ ρήξετε μιὰ ματιά γιὰ νὰ δεῖτε τί ὄμορφα πράματα πού πουλοῦνται ἐκεῖ. Νὰ λ. χ. Ἀχλαδέαι, Βερυκοκέαι, Καστανέαι, Κερασεῖαι, Κυδιωνέαι, Μεσπυλέαι, Νεραντσέαι, Πιστακέαι, Ροδακινέαι, Γρυθελέαι, Μορέαι, Συκαίαι, Τριανταφυλλέαι... και καμιά ἄλλη καταλήξη.

Ἄν πᾶτε ἐκεῖ νὰ γράσατε καμιά Βερυκοκέαι, Νεραντσέαι, Συκαίαι, Καστανέαι, ἢ δὲν ξέρομε τί ἄλλο, δὲ θὰ βρεῖτε. Οἱ ἄθροποι αὐτοὶ πουλοῦνε μόνο — εἰ και νὰν τὸ ξέρετε, γιὰ νὰ μὴν κάνετε ἄδικα τὸν κόσμο!

Πού καταντήσαμε! Νῆχομε και λογισμάτα φυνά.

ΔΙΟ

τὰ περιεργότερα τῆς δίκης τοῦ Κωσταγερακάρη — πούναι γιομάτη περίεργα ἐπισηδία και περίεργα σημάδια τῆς πολιτικῆς και τῆς κοινωνικῆς κακομοιριῆς μας, γιὰ νὰ μὴν πούμε σαπίλας μας — ἀπὸ τὰ περιεργότερα λοιπὸν αὐτῆς τῆς δίκης εἶναι και τὸ αὐτόγραφο τοῦ φονιά πού δημοσιεύε καμία φημερίδα.

Στὸ γράμμα του αὐτὸ ὁ φονιάς μιλόντας γιὰ τὸ Ντεληγιάννη τονὲ λέει «ἀείμνηστον» και συσταίνει στὴ Δικαιοσύνη νὰ ζετᾶσῃ ἔχι γιὰ ποῖο λόγο σκότωσε τὸν «ἀείμνηστο», ἀλλ' ἂν ὁ πατέρας του, πού ἔκανε δημόσιος ὑπάλληλος, εἴταν πολιτικός φίλος τοῦ Ντεληγιάννη ἢ ὄχι.

Ἡ φημερίδα πού δημοσιεύει τὸ αὐτόγραφο τοῦ φονιά τὸ συσταίνει στοὺς ἐγκληματολόγους ἐμεῖς τὸ συσταίνουμε σ' ἐκείνους πού ὑποστηρίζουν, και μ' ὄλο τους τὸ δίκιο, πῶς ἢ πολιτικὴ στὸ Ρωμαίικο θρέφει με τὴν στοργή τὸ ἐγκλημα, τὰ μονάκριβο παιδί της.

δὲ διορίστηκε νομάρχης και καλὰ νὰ τὴν πάθει. Δυὸ φορές τονὲ διορίσε ὁ Θεοτόκης και βρῆκε τὸν μπελᾶ του ὁ ἄθροπος, γιατί ὁ Δάσιος εἶχε πάρει ἀνάποδα τὸ νομαρχιλῆκι, κι ἀντί νὰ κοιτάξῃ ὅπως ὅπως νὰ φτειάξῃ κόμμα, πάσκιζε μ' ὅλα τὰ δυνατὰ του νὰ φτειάνῃ, ὅπου τονὲ στελνανε, Νομό, πού πάει νὰ πεῖ, νὰ κυβερνάει με τὸ Νόμο.

Τέτιους ὑπάλληλους δὲν τοὺς χρειάζεται τὸ Ρωμαίικο, τοὺς δίνει στ' αὐτὰ, γιατί τὸ ντροπιᾶζου, και νὰ γιατί ὁ Θεοτόκης, πού τόσο Ρωμαίικα μᾶς κυβερνάει και λόγου του, ξεφορτώθηκε μιὰ και καλὴ τὸ Δάσιο. Ἄμὲ τί θαρρεῖτε; Προχτὲς κόμμα διαβάζαμε στίς ἐφημερίδες, χωρὶς νὰ τρίβουμε τὰ μάτια μας, πῶς ὁ κ. ταδε διορίστηκε νομάρχης, ὄχι γιατί ἔχει καμιά ἱκανότητα, ἀλλὰ γιατί ἀπροσέφερος πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸ κόμμα.

Τὸ κόμμα δὲ χρειάζεται ἱκανοὺς και φιλότιμους ὑπάλληλους· χρειάζεται κομματάρχης και γι' αὐτὸ ἀγκαλιάζει ὅποιον τενεκέ σκουρικισμένο βρεῖ μπροστά του. Ρῆχτε μιὰ ματιά στοὺς τελευταίους διορισμούς και θὰν τοὺς μετρήσετε τοὺς τέτιους τενεκέδες με τὴ ντουζίνα.

Ο ΦΙΛΟΣ

και συνεργάτης μας Ἀλέκος Πανταζῆς, δικηγόρος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀφοσιωμένους ἐργάτες τῆς Ἰδέας, λεβέντης ἀληθινὸς στὸ κορμὶ και στὴν ψυχὴ, στεφανώθηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὴν Πόλη με τὴν Εὐρυδικὴ Μ. Μεζικῆ, μορφωμένη και καλόκαρδη κοπέλλα πού τῆς ταίριαζε τίτιος λεβέντης γαμπρός, ἀφοῦ τοῦ μιᾶζει σ' ὅλα, και στὴν ψυχὴ και στίς ἰδέες.

Τὸν ταίριασμένο γάμο τους τὸν ἀφιέρωσαν στὴν Ἰδέα, ἀφοῦ τόσο ὄμορφα και τόσο Ρωμαίικα τὸν ἀναγγεῖλανε στοὺς φίλους.

Ο ΛΑΕΣ. Α. ΠΑΝΤΑΖΗΣ

ΚΑΙ

Η ΕΥΡΥΔΙΚΗ Μ. ΜΕΖΙΚΗ

ΣΤΕΦΑΝΩΘΗΚΑΝΕ

Στὴν Πόλη στίς 11 τοῦ Δεκέβρη 1905.

Εἶναι ὁ πρῶτος γάμος πού ἀναγγέλλεται ἐς Ρωμαίικα και γι' αὐτὸ θάνα και καλορίζικος

και δὲν ἔχεις δίκιο... Θὰ πιστέψεις κ' ἐσὺ ἄμα τονὲ δεῖς...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ἐγὼ νὰν τονὲ δῶ; Ἐγὼ;.. Αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ ποτέ!.. Ποτέ!..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Σῶπα, καλέ, και θὰ γίνῃ... Θὰ χαλάσεις τὸ χατῆρι τοῦ πατέρα; Θὰ κακοκαρδίσεις τὴ γυναικούλα σου; Ἐλα δά!.. Κακὸς δὲν εἶσαι, Ἄποστόλη μου...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (πού ἀρχίζει νὰ πέφτει). Κακὸς δὲν εἶμαι, μὰ θὰ γίνω... Νὰ μὴν παρουσιαστῇ μπροστά μου ὁ ἄσπυτος...

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελαστά). Καλά... Καλά... Δὲ θὰ παρουσιαστῇ... Νὰ κοιτάξουμε τώρα πῶς θὰ παρουσιαστῇ στὸν πατέρα... με ποῖο τρόπο... ἔτσι πού νὰ μὴν τὸρθεῖ σὰν ξαφνικός τοῦ πατέρα ὁ ἐρχομός του...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ἐξέρω κ' ἐγὼ!.. Πῶς νὰ γίνῃ; Ὁδῆγα με ἐσὺ!..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Νά, πῆγαινε μέσα... περίμενε νὰ ξυπνήσει... Ἄμα ξυπνήσει πιάσε του κουβέντα γιὰ τὸ Γιάννη... Πῆς του πῶς κ' ἐσὺ τονὲ λυπᾶσαι και τονὲ σύχωρῶς...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (θυμωμένα). Ἐγὼ νὰν τονὲ συχωρέσω; Ποτέ!

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελαστά). Δὲν εἴπαμε νὰν τονὲ

συχωρέσεις... Νὰ κάνεις πῶς τονὲ σύχωρῶς...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (ἔσυχα) Και ὕστερα;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὑστερα ξέρεις ἐσὺ!.. Πῆς τοῦ πατέρα πῶς ὁ Γιάννης μπορεῖ νὰρθεῖ ἀπὸ ὦρα σ' ὦρα... Μπορεῖ νὰ βροσκειται και στὴν Ἀθήνα... και στὸ σπίτι μέσα... Ὅπως καταλαβαίνει... Βλέποντας και κάνοντας. Ἐλα, πῆγαινε, ὦρα εἶναι! (Χτυπάει τὸ ἠλεκτρικὸ κουδούνι τῆς οἰκίας).

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Κ' ἐσὺ;

Η ΕΛΠΙΔΑ (κοιτάζοντας ἀπὸ τὴν τζαμόπορτα). Νά, ἔρχεται ὁ δάσκαλος και δὲ θὰ μείνω μονάχη...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Καλά, πηγαίνω... Ἄν τύχει κ' ἔρθεῖ κι ὁ Φωστήρας, πῆς του νὰ μὴ φύγει τονὲ θέλω. (φεύγει).

Η ΕΛΠΙΔΑ (ἀνοίγοντας τὴν τζαμόπορτα). Ἐλάτε λοιπόν... Τόση ὦρα σὰς περιμένουμε...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (μπαίνοντας). Ἡ κλωσὴν σου! Ὅλοι καλά;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Σὰ θέλει ὁ Θεός!.. Λόγου σας ὅμως κάτι φασκισμένους στὸ πανωφόρι σας; Μὲ τέτια ζέστη!..

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (κατεβάζει τὸ γιανὰ τοῦ πανωφοριοῦ του πού τὸν ἔχει σηλωμένο). Ἄ, ξέρετε, πάντα λιγὴ προφύλαξη δὲ βλάφτει... Μὰ ὁ ἀνιψιός μου; (Κοιτάζει ὄξω) Πῶς ἀργεῖ;

Η ΕΛΠΙΔΑ (κοροδεφτικὰ). Μπᾶ! Θὰ μᾶς ἐρθεῖ κι ὁ κ. Φωστήρας;

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἐρχότανε μαζί μου, μὰ ἔμεινε κάτου, νὰ μού ἀγοράσῃ τὴ χτεσινὴ «Νυχτερινή»... Δημοσιεύει ἕνα ἄρθρο σαξαρῶτα γιὰ τὰ μεταφρασμένα Βαγγέλια με τὸ ψευτόνομα Δῆμ. Δῆμ...

Η ΕΛΠΙΔΑ (τάχα σοβαρά). Ἄρθρο τοῦ κ. Φωστήρα;

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Νά!.. Δικό του!.. Γράφει καμιά φράσά, ἕνα τύχει κῆνα ζήτημα πατριωτικό... Ἄ!.. Νὰ τσε!..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Τί χαρὰ!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (μπαίνει κρατώντας στῶνα χερὶ φημερίδα και στ' ἄλλο μπουκετάκι τρανιάφυλλα). Τὴ φημερίδα στὸ σοφὸ και τῆνη στὴν Ἀφροδίτη! (Ὁ δάσκαλος παίρνοντας τὴ φημερίδα πάει και κίθεται σὲ μικρὸ ντιβάνι και ῥήχνεται σὲ διάβασμα).

Η ΕΛΠΙΔΑ (παίρνοντας τὸ μπουκετάκι). Μὲ τρελλάνετε με τὰ λουλούδια σας...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Νὰν τὸ πιστέψω;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Λόγου σου πάντα ἀφιβάλετε γιὰ ὅλα...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (γλυκωνοιτάζοντας τὴνε). Και μπορεῖ νὰ μὴν ἀφιβάλλει κανεὶς ὅταν ἔχει νὰ κάνει με μιὰ τέτια Σφίγγα;

Ὅσοι βαρέθηκαν πιά τὰ ἀηδέστατα «εἰτελέσθησαν οἱ γάμοι», τὰ «ἀντήλλαξαν δακτύλιον ἀρραβώνος» καὶ τὰλλα τὰ τέτλια, τὰ δασκάλικα, ἔχουν τώρα τὸ ὁμορφο αὐτὸ μοντέλο καὶ μποροῦν ἑξήκολογα νὰ τὸ μιμηθεῖν.

Ο ΤΡΥΓΟΣ

Εἰς τὸν ἀδερφὸ μου Ἥλια.

Τί χαρῆς καὶ τί τραγοῦδια π' ἀντηροῦν δλόγυρά μου, Στὴ χαρὰ τῆς πλάσης βλῆς μεγαλόνει κ' ἡ καρδιά μου, Νὰ σὰς πῶ τί δοκιμάζω σὰν ἀκρτεροῦ τὸν τρύγο, Θὲ νὰ πῶ καὶ θὲ νὰ ψάλλω, καὶ θὰ εἶναι πάντα ἴλιγο.

Νὰ χωριάτισαις κοπέλλες εἰς τ' ἀμπέλια πῶς πηδᾶνε Καὶ με χάρι τὰ σταφύλια πῶς ἀκούραστα τραυᾶνε. Τὰ σαμπᾶ παχιά, μεγᾶλα, με τὸ μέλι τους ποῦ στάζουν Ἀφ'τὰ χέρια στὰ καλάθια εἰς σωρούς σωρούς στοιδαζοῦν,

Καὶ σ' ἀρχίζου τὸ τραγοῦδι ποῦ μεθαίει καὶ σὲ λιγνέει Καὶ σ' ἀρπάζει, σὲ μαγεύει, σὲ κυριεύει καὶ σὲ λυόνει. Καὶ τρελλαίνεσαι γι' ἀγάπη, γιὰ τραγοῦδι, γιὰ κρασί, Καὶ σοῦ φαίνεται πῶς θάναί ἢ ζωὴ παντοτεινῆ.

Αὐτὰ μένουνε γιὰ πάντα τὸ κρασί καὶ τὰ τραγοῦδια, Ἄλλ, ἐμεῖς καὶ κείνες τόρα ποῦ σὰς φαίνονται ἄγγυ-
[λουδία

Θὲ νὰ φύγομε ἀφ' τὸν κόσμον καὶ μὴ χάνετε καιρὸ Μὲν ἀδειάζετε τὸ ποτήρι διπλωτὸ κι ἀπανωτό.

Κι' ὁ καθένας ἄς τραγήσει τὸ κορτίσι ποῦ τ' ἀρέσει Μάγουλο καὶ στῆθη ἀφράτα καὶ δαχτυλιδένια μέση, Ὅχι φράγκισσα κοπέλλα κίτρινη σὰν τὴ χολέρα Ποῦ λατρεύει σὰν εἰκόνα τὸν καθρέφτη νύχτα μέρα.

Καὶ ὁ Χάρος ὅταν ἔλθῃ γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ψυχὴ μου, Στὸ πλευρό μου θὰ ξανοίξῃ τὴν ἀχώριστη καλὴ μου, Θὰ τοῦ πῶ νὰ περιμένῃ, δύο δάχτυλα νὰ πιοῦμε, Μὲ κρατάκι τὴν ἐπῆρα, με κρασί θὰ χωριστοῦμε.

ΗΡΑΚΛΗΣ Α. ΣΤΑΥΡΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Τῆς Μιτυλήνης)

Γ.

Εἶταν μιὰ φορὰ δεκατρία ἀδέρφια, καὶ τὸ πιό

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (τάχα παραπονιάρικα). Ἐλάτε τώρα... Τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λέτε; Τὰ δικὰ σας λόγια καταντᾶνε νιώσματα τῆς περσύτερης φορῆς.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (λιγωμένως). Τὰ δικὰ μου λόγια; Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (διαβάζοντας μεγαλόφωνα)... «Καὶ θάνατεῖλε ἡμέρα καθ' ἣν οἱ ἀπαίσιοι ἐργάζονται τῆς κακοδαιμονίας μας θὰ παταχθῶσιν...» (Διανόησις τὸ διάβασμα). Νὰ τοῦ πῶ, ἀνιψιέ μου, ἰδῶ ἔπεσεσ ὄσω...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (στενοχωρημένος). Θεῖε μου!

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Δὲν εἶν' Ἑλληνικά αὐτὰ ποῦ γράφεις, δὲν εἶν' Ἑλληνικά! Σ' τὸ εἶπα τόσες φορῆς! Νὰ διορθώσεις τὴ γλώσσα σου... Οἱ πρόγονοί μας αὐτὴ τὴ φράση θὰν τὴ γράφανε ἔτσι: Καὶ ἐλεύσεται ἡμῶν μόρσιμον καθ' ὃ παταχθῶσονται...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (τάχα σοβαρά). Παπαταχθῶσονται...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (ἀδυστήρως). Ὅχι, κυρά μου! Δὲν εἶναι παρακείμενος... Εἶναι μέλλοντας παθητικὸς... (Παίρνει πάλι τὴ φημερίδα καὶ διαβάζει ἀπὸ μέσα του).

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (στὴν Ἑλπίδα). Ποῦ λέτε, τὰ δικὰ μου τὰ λόγια εἶναι γιομάτ' αἰλικρινεία... Ἀχ, ἡ καρδιά μου βρίσκειται πάντα στὰ χεῖλια ἀνεθα-
σμένη...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (γελώντας). Ἄν ἔχουν κ' οἱ δα-

μικρὸ τῶλεγαν Δεκατρία. Μιὰ μέρα ἠσκήθησαν ὅλα τ' ἀδέρφια καὶ πήγανε νῆθρον δουλειά. Σὰν κόντευε μεσημέρι περνοῦσαν ἀπὸ ἕνα χωράφι σπαρμένο σιτάρι, καὶ κάθισαν ἐκεῖ νὰ ξεκουραστοῦν. Σὰν πέρασε κομμάτι βλέπουν ἕνα Δράκο κ' ἔρχεται κοντὰ των. Τί κάνετε αὐτοῦ, καλὰ παιδιὰ; τοὺς λέει. Τί νὰ κάνουμε, μπάρμπα, τοῦ ἀποκρίθησαν, ἤρθαμε νὰ βροῦμε δουλειά. Τότ' ἐκεῖνος τὼν εἶπε, πῶς ἂν θέλετε, καθίστε σὲ μένα νὰ θερίστε τὰ χωράφια μου.

Ἐκεῖνοι τὸ δέχτηκαν κ' ἔκαναν καὶ τῆς συμφωνίας. Τοὺς ρώτηξε τότες ὁ Δράκος ἂν εἶναι πεινασμένοι καὶ τοῦ εἶπαν πῶς δὲν ἔφαγαν ἀπὸ ἐφῆς. Ὑστερα τοὺς ρωτᾶει ἂν ξέρουν γράμματα ἢ ὄχι. — Ὅλοι ξέρουν ἀφεντικὸ, μόνο ἐγὼ δὲν ξέρω, εἶπε ὁ Δεκατρία. Καὶ τοῦπε ψέματα, γιὰτι κανεὶς δὲν ἤξερε ἐξὸν ἀπ' αὐτόν. Τότες ὁ Δράκος ἔγραψε στὴ γυναίκα του ἕνα γράμμα καὶ τῆς ἔλεγε: Αὐτὸς ποῦ σοῦ φέρνει τὸ γράμμα, νὰ τὸν σφάζῃς καὶ νὰ τὸν μαγειρεύῃς, γιὰτι θάχομε τὸ βράδυ μουσαφίρηδες. Καὶ τῶδωσε στὸ Δεκατρία με τὴν ἰδέα πῶς δὲν ξέρε γράμματα, καὶ τοῦ εἶπε νὰ τὸ πάγῃ στὸν πύργον του. Ὁ Δεκατρία σὰν ἀπομακρόθηκε λιγάκι, ἀνοίξε τὸ γράμμα τὸ διάβασε κ' εἶδε πῶς ὁ Δράκος ἔγραφε νὰ τὸν σφάζῃ ἢ γυναίκα του. Ξεσικίζει λοιπὸν τὸ γράμμα καὶ γράφει ἕνα ἄλλο ποῦ ἔλεγε: Αὐτόν ποῦ σοῦ ἔστειλα, νὰ τοῦ δείξῃς ποῦ ἔχομε βαλμένα τὰ φλουριά, νὰ τὸν ταγίσῃς με τὰ καλλίτερα φαγιά, καὶ νὰ τὸν στείλῃς πίσω. Σὰν τὸ τέλειωσε ὁ Δεκατρία, τὸ βούλλωσε καὶ τὸ πῆγε στὸν πύργον. Ἡ Δράκαινα σὰν εἶδε τί τῆς ἔγραφε ὁ Δράκος, τῆς φάνηκε πολὺ παράξενον· μὰ θὲν μποροῦσε νὰ κἀνῃ κ' ἄλλιως. Τάγισε λοιπὸν τὸ Δεκατρία, τοῦδειξε ποῦ βάζουν τὰ φλουριά, καὶ τὸν ἔστειλε πίσω. Ὁ Δράκος σὰν εἶδε τὸ Δεκατρία νὰ ἔρχεται πίσω, πῆγε νὰ σκάσῃ ποῦ δὲν ἔκανε ἡ Δράκαινα ὅ,τι τῆς ἔγραφε. Τονὲ ρωτᾶει τί ἔκαμε, καὶ τοῦ λέει ὁ Δεκατρία: Αἰ, ἀφεντικὸ, ἐγὼ δὲ μπόρεσα ν' ἀντικρύσω στὸν πύργον· γὰθγιζαν σκύλοι. Ἄκουσα μέσα φωνῆς κ' ἔφυγα πίσω. Ἀμὲ τὸ γράμμα, τοῦ λέγει ὁ Δράκος, τί τῶκνες; Τί νὰ τὸ κάνω; Ἀπ' τὸ ὄφο μου τὸ πέταξα. Τὰ πιστέψε αὐτὰ ὁ Δράκος, καὶ τοὺς λέει. Ἄιντε τώρα, παιδιὰ, νὰ πάμε στὸν πύργον, γιὰτι ἄρχισε νὰ βραδιάζῃ. Σὰν πήγανε στὸν πύργον κ' ἔφαγαν, πλάγιασαν μιὰ σειρά ὅλα τ' ἀδέρφια, κ' οἱ κόρες τοῦ Δράκου, ποῦταν δέκα πλάγιασαν στὴν ἄλλη κάμαρα. Ὁ Δράκος, ποῦ εἶχε σκοπὸ νὰ τοὺς φάγῃ τὴ νύχτα, γιὰ νὰ τοὺς γνωρίσῃ καὶ νὰ μὴ

φάγῃ κατὰ λάθος τῆς κόρες του, ἔβαλε στὰ προσκέφαλά των ἀπὸ ἕνα κουμάρι νερό, γιὰ νὰ τρώγῃ ἕναν καὶ νὰ πίνῃ ἕνα κουμάρι. Ὁ Δεκατρία ποῦ τὰ πονηρέφτηκε πῶς θὰ τοὺς φάγῃ τὴ νύχτα ὁ Δράκος, σηκώναται, πηγαίνει στὸ μέρος ποῦ εἶταν τὰ φλουριά ποῦ τῶδειξε ἡ Δράκαινα τὴ μέρα, γερμίζει δύο τσουβάκια, τὰ βάζει στὴν αὐλή, ὕστερα παίρνει τὰ κουμάρια τὰ βάζει στῆς κόρες τοῦ Δράκου, ξυπνᾷ τὰ ἀδέρφια του, καὶ φεύγουν. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ Δράκου εἶχε μιὰ χρυσὴ μηλιά μ' ἕνα μῆλο δλόχρυσον ἀπάνω. Τὴν ὥρα λοιπὸν πόφευγαν, ἔκοψε ὁ Δεκατρία τὸ μῆλο καὶ τὸ πῆρε μαζί του. Σηκώνεται ὁ Δράκος τὰ μεσάνυχτα, πηγαίνει ἐκεῖ ποῦ βρέθηκε τὰ κουμάρια, κ' ἀρχίζει νὰ τρώγῃ τῆς κόρες του, νομίζοντας πῶς ἦταν οἱ μουσαφίρηδες. Σὰν ἔφαγε τῆς κόρες του χωρὶς νὰ τῆς γνωρίσῃ, πῆγε καὶ στὴ μάνα. Αὐτὴ ὅμως ξύπνησε καὶ φώναξε. Τότες ὁ Δράκος κατὰλαβε τί κακὸ ἔκαμε! Ἐτρεξε νὰ φτάσῃ τοὺς μουσαφίρηδες, μὰ αὐτοὶ εἶχαν πιά χαθῆ.

Ὡς τόσο τὰ δεκατρία ἀδέρφια σὰν ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Δράκο πήγαν ἕνα Βασιλιά καὶ τὸν παρακλίεσαν νὰ τοὺς πάρῃ δούλους. Τοὺς δέχεται ὁ Βασιλιάς καὶ τὸ Δεκατρία τὸν ἔβαλε νὰ σκουπίζῃ τὴν κάμαρά του. Τ' ἀδέρφια του ὅμως ζούλιαζαν γιὰτι, μαθῆς, νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Βασιλιάς τὴν καλλίτερη θέση, καὶ γύρευαν νὰ τὸν καταστρέψουν! Κάθε φορὰ ποῦ τέλειωνε ὁ Δεκατρία τῆς δουλιές του ἔβγαζε τὸ χρυσὸ μῆλο κα τῶπαιζε. Μιὰ μέρα τὸν ρώτηξε ὁ Βασιλιάς, ποῦ τὸ ἤθερε αὐτὸ τὸ μῆλο, καὶ τοῦ εἶπε ὁ Δεκατρία πῶς τῶκοψε ἀπὸ τὴ μηλιά τοῦ Δράκου. Τότε λέγουν τ' ἀδέρφια του. Αὐτὸς πῶκλεψε τὸ μῆλο μ' ἔχει νὰ κλέψῃ καὶ τὴ μηλιά. Ἐρτυξ τὸν διατάζει ὁ Βασιλιάς νὰ πάγῃ νὰ φέρῃ καὶ τὴ μηλιά. Ἐφυγε ὁ Δεκατρία τὴν ἰδία ὥρα, ὕστερα ἀπὸ μερικὲς μέρες ἔφερε με πολὺ κόπον τὴ χρυσὴ μηλιά, καὶ τὴ φῶτεψε ὁ βασιλιάς ἔξω ἀπὸ τὸ παραθύρι του. Σὰν εἶδαν τ' ἀδέρφια του πῶς γύρισε ζωντανὸς καὶ δὲν τὸν ἔφαγε ὁ Δράκος, εἶπαν μπροστὰ στὸ βασιλιά. Αὐτὸς πῶκλεψε τὴ χρυσὴ τὴ μηλιά, μ' ἔχει νὰ κλέψῃ καὶ τὸ χρυσοκεντημένο πάπλωμα ποῦ σκεπάζεται ὁ Δράκος. Ὁ Δεκατρία σὰν ἔκουσε τὸ βασιλιά νὰ τὸν διατάζῃ νὰ φέρῃ καὶ τὸ χρυσὸ τὸ πάπλωμα τοῦ Δράκου, ἔπιε στὰ πόδια του καὶ τὸν παρακλίεσε νὰ μὴν πάγῃ γιὰτι ἔλεγε εἶναι ἀδύνατον νὰ μ' ἔβρωσῃ νὰ τὸ κλέψῃ. Ὁ Βασιλιάς ὅμως τοῦ εἶπε πῶς νὰ μὴν τῶγῃ καὶ τὸν παρακλίεσε ἄλλη φορὰ, νὰ μὴν πάγῃ ὅπουκεῖνος θέλει, γιὰτι θὰ τὸν σφάζῃ.

σκόλοι καρδιά... Φανταστεῖτε ὅμως καρικατούρα, ἕνα στόμα μπουκωμένο με μιὰ καρδιά, καὶ μάλιστα με καρδιά δασκάλου...

ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Καλὰ ποῦ δὲ σὰς ἔκουσε ὁ θεῖος μου... Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι δάσκαλος...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Δίκιο ἔχετε... Μὰ καμιά φορὰ δὲν ξέρω γιὰτι σὰς παίρνω γιὰ δάσκαλον...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (εὐχαριστημένος). Μὲ κολακεύετε... Μὰ ἡ καρδιά μου...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Ποῦναί κρεμασμένη στὸ στόμα σας;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ὅρεξῃ ἔχετε σήμερα...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Διαβολεμένη ὄρεξῃ! Δὲ φαντάζεστε... Σήμερα μάλιστα ποῦ συβαίνει κάτι τόσο σοβαρὸ σπιτί μας...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (μὲ ψευδοδιαφέρο). Σοβαρό; Τί σοβαρό; Δὲν κάνει νὰν τὸ μάθω κ' ἐγὼ;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Νὰν τὸ μάθετε... Εἴσαστε ἄθροπος τοῦ σπιτιοῦ μας κι ὅλα μπορεῖτε νὰν τὰ μάθετε...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (γλυκανάλατα). Τοῦ σπιτιοῦ σας βέβαια... Καὶ δικὸς σας... Τί συβαίνει λοιπὸν;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Ἦρθε ὁ Γιάννης!

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ (ξαφνιάζεται). Ὁ Γιάννης;

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (τὸ ἴδιο). Ὁ Ἰωάννης;

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Ναι, ὁ Γιάννης... Καὶ μὴν τὰ ρωτᾶτε... Ὁ Ἀποστόλης εἶναι ἀνωκάτου... Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ τὴ σκηνὴ με τὸν πατέρα... τὴ θυμόσατε... στὰ Βαγγελικά...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (παράτοντας τὴ φημερίδα, σηκώνεται καὶ σιωπῶναι τὴν Ἑλπίδα). Τὴ θυμᾶμαι βέβαια, καὶ τὴν καλοθυμᾶμαι...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Τὴ θυμᾶμαι κ' ἐγώ...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Μιλᾶ ἐγὼ καὶ σῶπα...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Σωπαίνω, θεῖε μου...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ (σιγανὰ). Ὁ καημένος ὁ μπεμπέξ, πῶς τὸν ἀκούει!

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Δὲ λῆω, παραφέρθηκε τότε ὁ Γιάννης μὰ τὸν πεισματώτατε πολὺ... Ὁ γέρος μάλιστα με τὴ στραβοκεφαλιά του...

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Κ' ἤθε δῶ ὁ Γιάννης; Τὸν εἶδατε; Δὲν ἔχει. Ὄν τοῦ γράψω ἄρθρον στὴ «Νυχτερινή»...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Πολυὸρα εἴμαστε μαζί στὴν κουζίνα.

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Στὴν κουζίνα; Τρέχω νὰν τὸν βρῶ...

Ἡ ΕΛΠΙΔΑ. Μὰ μπορεῖ τώρα νὰ φύγε;

Ο ΦΩΣΤΗΡΑΣ. Ὁ Γιάννης νὰ φύγει ἀπὸ τὴν κουζίνα ὅσο θὰ καταλαβαίνει τὴ Μαριώ μέσα; Ὁ

Έκανε τότες ὁ Δεκατρίς μιὰ σκάλα κ' ἕνα πολὺ μακρὸ κατζούνη κ' ἔφυγε γιὰ νὰ φέρῃ τὸ πάπλωμα τοῦ Δράκου. Πῆγε ἀπ' τὸ παραθύρι τῆς κάμαρας τοῦ Δράκου, ἔβαλε τὴ σκάλα, ἀνέβηκε τῆ νοῖζε, ὕστερα ἔβαλε τὸ κατζούνη καὶ τραβοῦσε σιγὰ σιγὰ τὸ πάπλωμα πάνω ἀπ' τὸ Δράκο. Σὰν κόντεψε νὰ τὸ τραβήξῃ ὅλο, ζύπνησε ὁ Δράκος, κατάλαβε πῶς εἶταν ζεσκαπασμένος, εἶδε ἀνοιχτὸ τὸ παραθύρι, νόμισε πῶς ζέχασε νὰ τὸ κλείσῃ καὶ πῶς ὁ ἀγέρας φύσηξε τὸ πάπλωμα. Καθὼς σηκώθηκε λοιπὸ νὰ τὸ κλείσῃ, ὁ Δεκατρίς πρόφταξε καὶ τράβηξε καὶ τ' ἄλλο μέρος τοῦ παπλωματιοῦ κ' ἔφυγε. Ἐκλείσε ὁ Δράκος τὸ παραθύρι, καὶ πῆγε νὰ πλυγιάσῃ. Γυρεύει τὸ πάπλωμα νὰ σκεπαστῇ, μὰ φέξε νάβρηξ! Τὸ θάρρεψε περιττὸ νὰ τρέξῃ, γιὰτὶ εἴθερε πῶς δὲ θὰ τὸν ἔβρη τὸν κλέφτη. Ὁ Δεκατρίς ὡς τόσο ἔφερε καὶ τὸ χρυσὸ πάπλωμα στὸ Βασιλιά. Τότες εἶπαν πάλι τ' ἀδέρφια του. Αὐτὸς πῶφερε τὸ πάπλωμα τοῦ Δράκου μπορεῖ νὰ φέρῃ καὶ τὸν ἴδιο. Πήγαινε, τοῦ λέγει ὁ Βασιλιάς, νὰ τὸν φέρῃς σὲ εἴκοσι μέρες τὸ πολὺ. Αὐτὴ τὴ φορά πῆρε μαζί του ἕνα πριόνι, ἕνα σφυρὶ κ' ἕνα τουρβὰ καρφιά. Πῆγε καὶ κάθισε ὄξω ἀπ' τὴν αὐλὴ τοῦ Δράκου κ' ἄρχισε νὰ πριονίζει. Ὁ Δράκος ἔκουσε ὄξω τὸ θόρυβο κ' ἔτρεξε νὰ δῆ τί εἶναι. Σὰν εἶδε τὸ Δεκατρί νὰ πριονίζει τὸν ρώτησε τί κάνει αὐτοῦ. Τί νὰ κάνω, μπάρμπα, τοῦ εἶπε ὁ Δεκατρίς. Ἐχομε ἕνα Δεκατρί μὲς τὸ χωριὸ καὶ δὲν ἀφίνει ἡσυχία κανένος, κλέφτει ἀπ' ὅλους ὅ,τι μπορεῖ, κ' ἀπ' αὐτὸν τὸ βασιλιά ἀκόμη. Ἦρθα λοιπὸν ἐδῶ νὰ κάνω ἕνα σεντούκι νὰ τὸν βάλω μέσα καὶ νὰ τὸν ρίξω στὸ γιαλό.

Ἄχ, παλικάρι μου, τοῦ εἶπε ὁ Δράκος, αὐτὸς ὁ παλιάνθρωπος νάνα: ἔραγε ποῦ μ' ἔκανε νὰ φάγω τίς κόρες μου, καὶ μ' ἔκλεψε δυὸ τσουβάλια φλωριά, τὴ χρυσὴ τὴ μηλιά, καὶ τὸ πάπλωμά μου τὸ χρυσοκεντημένο; Ἄν μπορῶ, παιδί μου, μετὰ χαρῆς θὰ σὲ βοηθήσω νὰ τελειώσης γλήγορα τὸ σεντούκι. Ἄς εἶσαι καλά, μπάρμπα, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Δεκατρίς, δὲν μπορεῖς νὰ μὲ βοηθήσης τώρα. Ἀργότερα ἴσως. Σὰν τέλειωσε ὁ Δεκατρίς, εἶπε στὸ Δράκο. Ἐμπα τώρα εἰς μέσα, νὰ βάλω ἐγὼ τὸ καπάκι, καὶ ζετινάξου ὕστερα νὰ δῶμε ἂν αὐτὸς ὁ παλιάνθρωπος θὰ μπορέσῃ νάβρηξ ἂν τὸν βάλω μέσα. Ἦμπε ὁ Δράκος, καὶ σὰν τὸν κάρφωσε ὁ Δεκατρίς, ζετινάχτηκε κ' εἶπε: Βάλε ἀκόμα πέντ' ἔξη καρφιά γιὰ νὰ γίνῃ πιὸ γερό. Σὰν ἔβαλε ὁ Δεκατρίς ὅσα χρειάζονταν, εἶπε ὁ Δράκος πῶς εἶναι ἀδύνατο νὰ

βγῇ ἀπὸ μέσα. Ἐκάρφωσε τώρα τὸ καπάκι νὰ βγῶ ἀπὸ μέσα γιὰτὶ κόντεψα νὰ σκάσω. Ποῦ νὰ νὰ σὲ ξεκαρφώσω, γέρο μου, τοῦ εἶπε ὁ Δεκατρίς, ποῦ εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ποῦ σοῦ κλεψα τόσα πράματα, καὶ τώρα ἔρθα νὰ κλέψω κ' εἰςάνα τὸν ἴδιο. Ὁ Δράκος σὰν τῆκουσε φρίνιαξε μὰ δὲν μποροῦσε καὶ νὰ κάνῃ τίποτα. Σὰν τὸν πῆγε ὁ Δεκατρίς στὸ παλάτι, εἶπε τοῦ Βασιλιά νὰ φυλάξῃ μιὰ στιγμὴ νὰ φύγῃ ἐκεῖνος κ' ὕστερα νὰ τὸν ἀνοίξῃ. Σὰν ζνοῖζαν τὸ σεντούκι εἶταν ὅλοι τοῦ παλατιοῦ γύρο στὸ σεντούκι καὶ περιμέναν νὰ δῶν τὸ Δράκο. Μὰ καθὼς βγήκε, ἄρχισε νὰ τοῦς τρώγῃ ὅλους μὲ τὴ σειρά ὡς ποῦ δὲν ἔφησε κανέναν. Ὑστερα βγήκε κ' ἔφυγε στὸν πύργο του. Ὁ Δεκατρίς πῶθελαν ὅλοι νὰ τὸν καταστρέψουν, πῆγε μὲς στὸ παλάτι κ' ἔγινε ἐκεῖνος βασιλιάς, καὶ ζῆ καὶ βασιλεύει ὡς τὰ σήμερα.

ΖΩΗ

Γλυκὰ λέ' ἡ πεταλοῦδα 'ς τὸν ἀνθό:
— Στάσου ἀνοιχτός, ἀνθέ μου, ἀκόμα λίγο!
Κι' αὐτὸς τῆς ἀπαντᾷ: — Θὰ μαραθῶ,
Μόν φίλει με προτοῦ ὄχ τὸν κάμπο φύγω!

Πλανώνει ἡ νύχτα κ' ἔρχεται ἡ αὐγή,
Πλὴν τὸ λουλοῦδι τὸ βρε πεθαμμένο.
Πέφτει κ' ἡ πεταλοῦδα, ὅταν 'ς τὴ γῆ
Τ' ἀγνάντεψε, καὶ λέει κ' αὐτῇ: — Πεθαίνω!

Ἄνοιξη πάλε νέα πανιοῦ σικριῶ
Στὴ φύση, ἀπ' ὅλα σ' ἀνθὴ πλουτισμένη
Κ' εἰς κἀτι φύλλα, ὀλεῖωδα κ' εἰσιός,
Νέα πεταλοῦδα ὀρωχόρωμη πηγαίνει.

Καὶ: — ὦ, μύχο! πῶς σὲ ξέρω; — εὐθὺς μιλεῖ.
Καὶ τὸ λουλοῦδι: — ὦ, γνώριμί μου χεῖλη!
Πρὶν γεννηθῶμε ἀθάνατο φ'ί!
Μᾶς κέντησε τὸν περασμένο Ἀπρίλη.

Κίρκυρα

Α. ΒΡΑΝΑΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΑ

— Χα! χα! χα!
— Μωρέ μίλα, ἀδερφέ! Τί ἔπαθες;
— Πχ! χα! χα! χα!
— Μπα! Σὲ καλὸ σου! Θὰ μοῦ πῆς;
— Πχ! Πχ! χα!
— Στὸ διάολο, πιά! Λέγε!
— Γιὰ τὸν Ἑρμωνα...
— Ἀ!
— Ἐβαλε, λέει, στίχους ἀπὸ ξένα ποιήματα στὴν «Ἀργώ» σὲ Ἀγγλική, σὲ Γαλλική, σὲ Γερμανική γλώσσα, γιὰ νὰ μαξ... ξεγελάσει! Χα! χα! χα!
— Ὁχι δά!
— Διάβασε τὸ «Ἀστὺ»...

16 τοῦ Δεκέβρη 1905

ΑΝΟΗΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

Ο ΜΟΥΤΚΡΙΟΣ — ΓΚΑΙΤΕΣ

Φίλτατε «Νουμά»,

Ὁ φαίδροτατος διευθυντὴς τοῦ «Ἀκρίτα» — ποῦ πολὺ σωστά κάποιος εἶπε πῶς εἶναι Γκαίτες, ἀφοῦ κάποτε φαίνεται στους δρόμους φοριώντας γκαίτες — σὰ νὰ μὴ φτάνανε ὅσες ἀνησίες εἶπε τελευταία στὴν περίφημη φυλλάδα του γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα καὶ τοὺς δημοτικιστὰδες, ξεφούτρωσε καὶ σὰ τελευταία «Παναθηναϊκῶν» μὲ τὸ τὸ ψευτόνομα «Μουτκρίος Σκα ὄλας» νὰ μουγκρίσει διάφορες βρισιές κ' ἀνησίες γιὰ ἀνθρώπους ποῦ ρεζιλεύονται ἀκόμα κ' ἂν παινέθουν ἀπὸ τὴν κφεντιά του.

Ἀπορῶ πῶς ὁ κ. Μιχαηλίδης, ἀνθρώπος πολὺ προσεχτικὸς καὶ φρόνιμος, δέχτηκε τάνόητα αὐτὰ μουγκρίσματα στὸ περιοδικὸ του ἀφοῦ κ' ὁ ἴδιος βριστήκε στὸν τελευταῖο «Ἀκρίτα» ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συνεργάτη του, ποῦ ἐκεῖ μουγκρίζει μὲ τὸ κληθινὸ του καὶ δοξασμένο ὄνομα κ' ὄχι μὲ ψευτόνομα.

Δὲν ξέρω ἂν ἔχεις τίποτα προσωπικοῦς λόγους, φίλε «Νουμά», μὲ τὸν κ. Γρ. Ξενόπουλο, μὰ πρέπει νὰν τὸμολογήσεις πῶς ἡ ἀπομάκρυσή του ἀπὸ τὰ «Παναθηναϊκῶν» ἔβλαψε σημαντικὰ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ, ἀφοῦ πολλοὶ Σάτυροι τῆς πέννης παρκαμονεύανε πότε νὰ φύγει ὁ Ξενόπουλος γιὰ νὰ πηδήσουνε μέσα καὶ νάρχινώσουν τὰ ζετσιπίωτα χοροπηδήματά τους.

Ὁ φίλος σου

ΚΑΛΙΜΗΝ

μπερμπατάκος!.. Ἐέρει αὐτὸς ἀπὸ τέτια! (φεύγει).

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Νὰ σοῦ πῶ, κορίτσι μου. Φερόθηκατε ἄσκημα τότε στὸ Γιάννη. Τί ἔκανε τὸ παιδί; Τὸ καθήκο του σὰν πατριώτης καὶ σὰ φοιτητής... Κι ἀντίς ὁ πατέρας του νὰν τονέ βλογήσει γιὰ τοὺς πατριωτικοὺς ἀγῶνες του τὸν ἔβρισε κ' ἄτιμο. Νὰ πατέρας, νὰ μάλαμα!

Η ΕΛΠΙΔΑ (τάχα μὲ θαυμασμό). Τὸν καημένο τὸ Γιάννη! Ποῦ νὰν τὸ ξέρει πῶς ἔχει τόσο σοφὸ φίλο καὶ προστάτη!..

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Κάτι παραπάνου ἀπὸ φίλο... Θαμαστή! Θαμάζω τὸν πατριωτισμὸ του καὶ δοξάζω τοὺς ἀγῶνες του!

Η ΕΛΠΙΔΑ. Κ' ἐγὼ σὰς θαμάζω! (Πάει καὶ χτυπάει τὸ ἠλεκτρικὸ κουδοῦνη τῆς ὑπεροχίας ποῦναι σιμὰ στὴν πόρτα ἀριστερά): Μὰ καὶ τὰ λίγο ἀλαφροῦτσικα καμώματά του;

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Νέος εἶναι καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ διορθωθῶν... Παιδιαροκαμώματα.

Η ΕΛΠΙΔΑ. Μὰ ὁ Γιάννης δὲν εἶναι Ἀντώνης... Πέρασε τὰ τριανταπέντε καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία... (Ἐρχεται ἡ Μαρῶ).

Η ΜΑΡΙΩ. Μὲ φωνάζατε, κυρά;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Κάνε ἕναν καφέ τοῦ δάσκαλου! (Τὴν ζυγώνει καὶ τῆς λέει μυστικὰ): Αὐτὸς ὁ σαχλὸς

ὁ Φωστήρας ἦρθε στὴν κουζίνα;

Η ΜΑΡΙΩ (χαμογελώντας). Νὰ χαθεῖ ὁ παλιάνθρωπος!

Η ΕΛΠΙΔΑ. Σὲ πείραζε πάλι;

Η ΜΑΡΙΩ. Ναι, ἔπλωσε τὰ ξερά του ἀπάνου μου, μὰ λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τὸν περεχοῦσα μὲ τὴν ἀλυσίδα... Κι ὅπου φύγει φύγει!..

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ἄνοιξε τὰ μάτια σου! (Δυνατὰ) Νὰ τοιμάσεις γιὰ τὸ βράδι ὅ,τι σοῦ εἶπα!.. Πήγαινε! (Ἡ Μαρῶ φεύγει. Στὸ δάσκαλο). Δὲν ξέρете τί ζῶ ποῦ εἶναι... Πρέπει νὰν τῆς τὴν πεῖς χίλιες φορές τὴν κουβέντα γιὰ νὰ σὲ νιώσει!..

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (σὰ νὰ μὴν κόψανε καθόλου τὴ κουβέντα). Εἶναι ὅμως πατριώτης ὁ Γιάννης...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ἄθρωπος μὲ χρυσὴ καρδιά! δὲ λέω... Μὰ ὁ πατριωτισμὸς του μοῦ φαίνεται λίγο κάλπικος...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (ἀρχίζει νὰ πειράζεται). Μὴ βρίζετε, κυρά μου, σὰς παρακαλῶ ἕναν πρόμαχο τοῦ Εὐαγγελίου... Μπροστά μου τουλάχιστο μὴν τονέ βρίζετε... Μπροστά στὸν πεθερό σου καὶ στὸν ἄντρα σου, ποῦναι κ' οἱ δύο τους...

Η ΕΛΠΙΔΑ (γελαστὰ). Φίλοι σας...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ναι, μὰ καὶ θαμαστὴς τοῦ χυδαῖσμου, μπορεῖς νὰν τονέ βρίζεις ὅσο θέλεις καὶ

νὰν τοῦς ἐνθουσιαζεις κιόλας... Μὴν ξεχνᾶς καὶ τῆλλο, πῶς γιὰ χατίρι τοῦ Γιάννη, ἐπειδὴ καὶ θέλησα μιὰ φορά νὰν τονέ διαφραντέψω μπροστά στὸν πεθερό σου, θύμωσε ὁ γέρο-Σεβαστὸς καὶ μὲ τρόπο μωδῶσα νὰ νιώσω πῶς πρέπει πιά νὰ πάψω νὰ προγυμνάζω τὸ ἀγγόνι του...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Δὲν ἔχετε δικίον... Ὁ Ἀντώνης πρόδεψε τόσο ποῦ δὲν τοῦ χρειάζεται πιά προγύμναση Ἐπειτα, τὸν προγυμνάζει ὁ ἴδιος... Περνάει τὴν ὥρα του μ' αὐτό...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Χμ! Μὲ τίς χυδαῖες ιδέες του ὁ πεθερός σου θὰ σοῦ τὸν κάνει ξεφούρι τὸν ἄγγονό του... Ὁ Γιάννης δὲ θὰ προγυμνάστηκε ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ γι' αὐτὸ ἔγινε ἄθρωπος...

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὁχι δά καὶ τόσο...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (μὲ πείσμα). Ἐγινε καὶ παράγινε ἄθρωπος καὶ νὰν τὸ πιστέφεις, ἀφοῦ τὸ λέω ἐγὼ... Ὁ Γιάννης ἔπαυσε τὸ καλύτερο πρόσωπο σὰ Βαγγελικῶν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς φοιτηταρίας κ' αὐτός... Ἡ Πατρίδα πολλὰ τοῦ χρωστάει...

Η ΕΛΠΙΔΑ (τάχα σοβαρά). Ἐχουν τόση δύναμη τὰ λόγια σας ποῦ μὲ πείθουν. Ὅστε ὁ Χρυσόστομος ἔτσι...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (σοβαρά). Γιατὶ ὁ λόγος ὁ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ κ. ΚΟΡΔΕΛΑ

Φίλοι «Νουμά»,

Η «Εστία» της Πέμπτης μ'εξ βεβαιώνει πώς η πριγκηπέσσα Σοφία δὲ μιλάει τὴν καθαρευούσα ἀλλὰ Ῥωμαίικα σὺν ὅλοις τοῖς αἰριανοῖς ὑπηκόοις Της, κὶ ἕδικο εἶχε ἡ «Ἀκρόπολις» νὰ παραπνευθεῖ γιὰ τὴν Πριγκηπικὴ γλῶσσα. Ἡ «Εστία» λέει κὶ αὐτὸ ἀκόμα πὺς ἀλλιῶς μίλησε ἡ Πριγκηπέσσα στὸ συστάσιο κὶ ἀλλιῶς ἐμετέδωκε τοὺς λόγους τῆς ὁ κ. Κορδέλας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑπέρμαχος τῆς καθαρευούσης.

Σπουδαία πληροφορία αὐτὴ πὺς μ'εξ μαθαίνει δὺς πολὺ σπουδαία πρῶτα πὺς ὁ κ. Κορδέλας εἶναι ὑπέρμαχος τῆς καθαρευούσης (συγκρίνηση μεγάλη στὸ Χρηματιστήριον) κὶ δεῦτερο πὺς ὁ κ. Κορδέλας εἶναι τόσο ἀσεβὴς ὥστε νὰ μεταφράζει τὰ ξένα λόγια, κὶ μάλιστα τὰ Πριγκηπικὰ, κὶ νὰν τὰ παρουσιάζει στὸν κόσμον σύφωνα μὲ τὰ καθαρευόντα γούστα του.

Τράβα λοιπόν... κορδέλα κὶ λόγου σου κὶ χαίρετά τον.

Δικός σου ΚΛΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἡμερησίδος «Νουμάς».

Κύριε Διευθυντά

Ἐν τῷ χθεσινῷ φύλλῳ τῆς «Ἐστίας» ἐδημοσιεύθη κατάλογος τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν κληρώσιν τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1 Ἰανουαρίου κληρωθεισῶν μετὰ λαχοῦ ὁμολογιῶν τοῦ λαχειοφόρου ἡμῶν δανείου 60,000,000 φράγκων σὺν τῇ πληροφορίᾳ ὅτι οἱ λαχοὶ εἰσὶ πληρωτοὶ τῇ 2|15 Ἰουνίου 1906 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια.

Ἡ τοιαύτη περὶ πληρωμῆς πληροφορία τῆς «Ἐστίας» ἐστὶν ἐσφαλμένη, καθόσον συμφώνως τοῖς ὅροις τοῦ σχετικοῦ προγράμματος οἱ λαχοὶ τοῦ δανείου ἡμῶν τούτου εἰσὶ πληρωτοὶ εἰς πραγματικὰ φράγκα.

Μετὰ πλείστης ὑπολήψεως

Ἀθήνησι 20 Δ)βρίου 1905.

(Ἐκ τοῦ γραφείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς).

Ἐμὸς ἡ ἀλήθεια ἐστίν. (Μιτάνει ὁ γέρο-Σεβαστὸς ἀκουμπώντας στὸ μπρόστιο τοῦ Ἀποστόλη κὶ σιγοκουβεντιάζοντας μαζί του). Γεῖά σου, Ἀποστόλη!.. Τί μοῦ γίνεσαι, ξάδερφε;

Ο ΓΕΡΟ ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Μπά! Ὁ δάσκαλος!.. (Τοῦ Ἀποστόλη) Λές λοιπόν, παιδί μου, νὰ μ'εξ ἦρθε;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μπορεῖ ν'ἦρθε, πατέρα.

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ν'ἦρθε; Τὸ πιστεύεις πὺς μπορεῖ κὶ ν'ἦρθε; Ἄχ, κὶ ὁ λόγος σου ν'εβγαίνει ἀληθινός...

Η ΕΛΠΙΔΑ (χαϊδέβοντάς τον). Πού τὸ ξέρεις, πατερούλη; Ὁ Θεὸς εἶναι μεγαλοδύναμος κὶ κάνει κάθε μέρα θάματα...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (πὺς τὸν καθίζουσε σὲ πολτρούνα, οὐμὰ στὸ τραπέζι). Γίνονται θάματα, κὶ τέτια μεγάλα θάματα, κὶ σήμερα;

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Κ' ἐγὼ τὸ πιστεύω πὺς θ'ἦρθε ὁ Γιάννης...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Τὸ πιστεύεις κὶ λόγου σου; Κὶ χαίρεσαι γ' αὐτό;

Η ΕΛΠΙΔΑ. Ὁ δάσκαλος, πατέρα, τὸν ἀγαπάει πολὺ τὸ Γιάννη μας...

Π ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Παραπολὺ μάλιστα... Ἐναν πρόμαχο...

Η ΕΛΠΙΔΑ (οὐμὰ). Μὴ γιὰ τὸ Θεό!..

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΙΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἄπο Πέμπτη δὲ Πέμπτη

Ἰπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἐπαρχίαι 2.

Λαβωμοί. Περαίας 1 (ἀπὸ καρύσσα), Ἐπαρχίαι 5.

Κλειμῆς. Ἀθήνα 1, Περαίας 4, Ἐπαρχίαι 3.

Σημ. Δειψὸ πολὺ τὸ σημερινὸ μας Φονοπάζαρο.

Ἡ ὅλος ὁ κόσμος εἶταν τραβηγμένος ἀπὸ τὴ δίκη τοῦ Κωσταγερακάρη κ' ἔτσι δὲν ἔδραζε νὰ σκοτώνει, ἢ οἱ ἡμερησίδες, πικασμένες ὄλες ἀπὸ τὴ δίκη, δὲν εἶχαν τόπο νὰ γράψουν κὶ τὰ ἐγκλήματα. Κάτι τέτιο θὰ τρέχει, γιὰτὶ σὰ δύσκολο νὰ παραδεχτεῖ κανεὶς πὺς μέσα σὲ ὄχτῳ μέρες γενήκανε σ' ὅλο τὸ Κράτος δὺς σκοτωμοὶ κὶ πέντε λαβωμοί.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ο. Π. Τὰ γράψαμε τότες φορές πὺς δὲ δημοσιεύουμε τίποτα ἔδεν ξέρομε πὺς μ'εξ τὸ στέλνει. Γιατὶ δὲ μ'εξ γράφεις κὶ τὸνομά σου; Μήπως τὸ ποίημα εἶναι προσωπικὴ διατριβὴ κὶ κρύβεσαι; — κ. Νικ. Ἄν. Ὁ κ. Δῆμ. Δῆμ. τῆς «Ἐσπερινῆς», μαθαίνουμε, δὲν εἶναι Κινέζος, κὶ ἔς μοιάζει μὲ Κινέζο κὶ τ'νομά του κὶ τὸ μούτρο του. Τὶ νόστιμα πὺς γράφει; κὶ τί σοφὰ ψέματα; — κ. Στ. Α. Λάδαμ τὸ χρογράφου κ' σ' εὐχαριστοῦμε. Ὅταν τὸ διαβάσουμε. Ἡ «Ἀργώ» τοῦ Ἐρμονα πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» 3 δραχμῆς. Ὁ «Ἄσωτος» θὰ βγεῖ κὶ σὲ βιβλίο. — κ. Οὐρ. Παπαμ. Ακμ. Ρουσ. Λάδαμ τὴ συντρομὴ τοῦ 1906 κὶ σ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Α. Π. στὴν Πόλη. Ὁ Ἀντρεάδης δὲ μ'εξ ἔγραψε καθόλου. Ἐγραψε ἔμωσ στὴν «Ἀκρόπολις» κ' ἀπὸ κεῖ μαθαίνουμε πὺς ζεῖ κὶ βασιλεύει. — κ. Β. Πασχ. Δω κὶ ὁμπρὸς τὸ φύλλο θὰ σ'ε στέλνεται στὸ κατατόπι πὺς μοῦ γράφετε.

Ὁ Ἀρκεσίλαος ἔλεγεν: Ὅπως ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ γιατροὶ εἶναι κὶ πολλὰς ἀρρώστειαι, ἔτσι ὅπου ὑπάρχουν κὶ πολλοὶ νόμοι, ἐκεῖ κ' ἡ ἀδικία εἶναι πολὺ μεγάλη.

Ἄν ἐζούσε σήμερα κὶ ἔβλεπε τὴν πλημμύρα πὺς ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ νόμους, τί θ'ἔλεγε τάχα;

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Τί εἶπες;.. Ἐναν πρόμαχο... Γιὰ ποῖον πρόμαχο μίλησε;

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Δὲν καλάκουσε, πατέρα... Ἄλλο εἶπε ὁ δάσκαλος...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Βέβαια, ἄλλο... Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Πού λές, πατέρα, ἔν ἔρθει ὁ Γιάννης...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Αἶ, ἔν ἔρθει... Η ΕΛΠΙΔΑ. Ἐγὼ θαρρῶ πὺς ἦρθε...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ἦρθε; Πότε ἦρθε; Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Θαρρῶ μάλιστα πὺς τὸν εἶδα...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (μὲ λαχτάρᾳ). Τὸν εἶδες; Κὶ δὲ μιλάς, χριστιανέ, τόση ὥρα; Τοῦ μίλησε;

Σοῦ μίλησε; Πές μου τα ὅλα, τίποτα μὴν ἀφίσεις, ἔτσι νὰ μοῦ ζήσεις... ξάδερφε!..

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Μὴν κάνεις ἔτσι... Θαρρῶ πὺς τὸν εἶδα... Μπορεῖ ὅμως νὰ μὴν εἶτανε κὶ ὁ ἴδιος...

Μπορεῖ ν'ἔτανε κ' ἄλλος πὺς νὰν τοῦμοιαζε... Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σὺν ἀπὸ μέσα του). Δάσκαλε!.. Πάντα δά-καλος... Σ' ὅλα δάσκαλος...

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Πού ξέρεις, πατέρα... Μπορεῖ ν'ἔτανε κὶ ὁ ἴδιος...

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Μπορεῖ!.. Ο ΑΝΤΩΝΗΣ (ἀνοίγει τὴ τζαμόπορτα κὶ μπαίνει τρέχοντας). Παπού!.. Πατέρα!.. Ὁ Γιάννης!.. Ὁ θεὸς ὁ Γιάννης!..

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκοι καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα κὶ λίρας στερελίας ἀποδοτέας εἰς ὀρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις κὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ καταθέσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογιοῦχοῦ.

Τὸ κεφάλαιον κὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι κὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου εἰς τὸ Ἰποκαταστήματι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρα Κεφαλληνίᾳ κὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

Table with 4 columns: Term (1, 2, 3, 4 years), Interest rate (0.0, 0.0, 0.0, 0.0), and Unit (per 1000, per 1000, per 1000, per 1000). Rows show rates for 6 months, 1 year, 2 years, and 5 years.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου νομαστικῶς ἢ ἀνώνομοι.

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἐνκ, κ' εἰ α φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιούντα τὰ γραφεῖα μ'εξ τὰκόσλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχάου «Ταξίδι» (σελ. 502) κὶ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλου «Ἡλιος κὶ φεγγάρι» (σελ. 120) Τοῦ Φωτιάδου «Γλωσσικὸ ζήτημα κὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μ'εξ ἀναγέννησις» (σελ. 405).

Τοῦ Ἐφταλιώτη «Ἱστορία τῆς Ῥωμοσύνης» σελ. 320; κὶ «Μαζώχτρα, Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ Ἐρμονα «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194). Τοῦ Φιλίντα Γραμματικῆ τῆς Ῥωμείικης γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ Λόγγου «Δάφνης κὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. Ἡλ. Πουτιερίδη (σελ. 86).

Τοῦ Εὐριπίδου «Μήδεια» μεταφρ. Γιάννη Περγαλιτῆ (σελ. 59).

Τοῦ Σοφοκλῆ Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη (σελ. 61)

Τοῦ Χ. Ἀντρεάδου «Ὁ Μὲγ' Ἀλέξανδρος» (σελ. 192).

Τοῦ Δ. Π. Γαγκόπουλου «Ζωντανὸι κὶ Πεθαμένοι» δράμα — «Ἡ Χρυσουγῆ» κὶ «Τάφος στὸ Γιάλο» δηγήματα (σελ. 78).

Ἡ ΙΛΙΑΔΑ, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ Πάλλη (σ. 416) δρ. 2 κὶ φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικὸ. Ἡ «ΜΑΤΙΑ» τοῦ Γ. Ἀβάζου δρ. 1.50

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ (σηκωνεται). Ἐδῶ, Ἄντῶνη μου... Παιδί μου!.. Πούν τονε;.. Πού τον εἶδες;

Ο ΑΝΤΩΝΗΣ. Κάθεται κάτου στὴ σκάλα κὶ ντρέπεται ν'ἀνεβεῖ...

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ντρέπεται ν'ἀνεβεῖ στὸ σπῆτι τοῦ πατέρα του!.. Στὸ σπῆτι του; (Ἡ Ἐλπίδα τρέχει κατὰ τὴν πόρτα ὁ Ἀποστόλης κὶ ὁ δάσκαλος τραβᾶνε κατὰ τὰ παράθυρα νὰ ἰδοῦνε). Σταθῆτε!.. Ὁ πατέρας θ'ἀνοίξει τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του κὶ τὴν ἀγκαλιὰ του στὸ παιδί του!.. (Τραβᾶει οὐμὰ οὐμὰ κατὰ τὴ τζαμόπορτα κὶ τὴν ἀνοίγει διάπλατα. Περιμένει Ἡ Ἐλπίδα, ἀκουμπισμένη σὲ μιὰ ἐιαζέρα, κλαίει. Ὁ Ἀποστόλης πάει κὶ κάθεται στὴν πολτρούνα πὺς καθόταν πρὶν ὁ γέρο-Σεβαστὸς. Ὁ δάσκαλος ξαπλώνεται στὸ ριβάνι, παίρνει τὴ φημερίδα στὰ χέρια του κὶ διαβάει. Ὁ Ἀντῶνης βρῖσκεται πίσω ἀπὸ τὸ γέρο-Σεβαστὸ).

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ (ἀνεβαίνοντας στὸ κεφαλόσκαλο, μὲ συνμμένο τὸ κεφάλι). Πατέρα!..

Ο ΓΕΡΟ-ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Παιδί μου!.. Στὴν ἀγκαλιὰ μου! (τονε σφίγγει στὴν ἀγκαλιὰ κλαίγοντας).

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ (ἀφίνοντας τὴ φημερίδα, ποιτάζει κάμποση ὥρα πατέρα κὶ γιὸ, κὶ ξεφανίζει κἀπως θεατρικῶς). Τὸ χαμένο πρόβατο ξαναγύρισε στὴ στῆνη!..

(Τελώνει τὸ πρῶτο μέρος).

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ *

Να λοιπόν που κι από τότες βρεθήκανε άνθρωποι άγαθοί που να καταλάβουνε πως πρώτα ή συνήθειση έχει να πη το λόγο της στον άγιο άγώνα, στο ζήτημα το γλωσσικό, καθώς λένε, πως από συνείδηση καταπιεστήκαμε τέτοιο έργο. Σας αντίγραφα τα λόγια του Ροΐδη, γιατί ούτε τόσο δά δεν άλλαξα ως τώρα. Σημαντικό που άπαρχής ένας Ροΐδης μας έκρινε όπως κρίνει κάθε τίμια ψυχή· κατόπι θα μας κρίνουνε κι άλλοι με τον ίδιο τρόπο, αφού κι από σήμερα ακόμη έτσι μας κρίνουνε πολλοί και πολλοί. Αυτό μας δίνει το χρειαζούμενο θάρρος, στη μακρινή μας τήν ξεδιάλυση για όλες τις δυσκολίες που ανταμώνουμε στο δρόμο, να πάμε εμπρός, με τη συνείδησή μας οδηγό.

42.

Τί κάμαμε και τί θα κάμουμε.

Ο θεός το ξέρει το τί είδα και το τί έπαθα στο Νησί του Ωκεανού, που λέει ο Ροΐδης. Μόνο που δε με φάγανε. Και ή πεποίθησή μου πιο ακλόνηστη ακόμη. Όσο προχωρώ, τόσο καλύτερα βλέπω το σκοπό μας· βλέπω μάλιστα πως δε γελαστήκαμε ως τώρα. Γιατί, ως άρχισουμε κιόλας τους άθροποφάγους. Έδώ μιλω με φίλους και μου κοιτάζει να μην τους ακούσω. Και τί φίλοι! Φίλοι δοκιμασμένοι, φίλοι σοφοί, έρχοντες στην έπιστήμη, φίλοι σαν τον Κρουμπάχερ. Τόγραψε, με τη συνηθισμένη μεγάλη του ειλικρίνεια, με τη συνείδησή του τόγραψε κι άφτός πως του φαινόμαστε κάπως βίβλοσπάστης, πως σε πολλά είμαστε υπερβολικοί. Σα διάβασα τώρα το βιβλίο, βιβλίο που θέλησε πάτημα 1), σα διάβασα τα λόγια του εκείνα, του άποκρίθηκα πως θα το συλλογιστώ, πως θα το συλλογιστώ έννοείται χωρίς πάθος. Και το συλλογιστήκα.

*Κοίταξε φύλλα 171, 172, 173 174, 175, 176 και 177.

1) Το βιβλίο του Krumbacher—Das Problem der neugriechischen Schriftsprache, München, 1903, 40, 226 σ. — δημοσιεύτηκε μεταφρασμένο στη Βιβλιοθήκη Μαρασλίν. Το πρόβλημα της νεωτέρας γραφομένης ελληνικής υπό Κ. Krumbacher και Άπάντησις εις αυτόν υπό Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη, Άθήνα, 1905, 8ο, 860 σ. — Δυσπανά κανείς βλέποντας πως στην Ελλάδα χάνονται ως και τα καλά τα ήθη, χάνεται ή περίφημη φιλοξενία που την είχαμε κάποτε μπροστά στον κόσμο. Μπορούσε ο κ. Γεώργιος Ν. Χατζιδάκης νάπαντήσει όσο ήθελε του Krumbacher, μπορούσε και δέκα τόμους να γράψη. Μια όμως και φιλοξενήθηκε ή μετάφραση, πως μπήκε στον ίδιο τόμο και άπάντηση όπου σε κάθε σελίδα χτυπούνα το φιλοξενημένο τον έπιστήμονα; Έτσι τόπαθε μια μέρα στην Άθήνα κι ο Th. Reinach. Τον κάλεσε ο κ. Μιστριώτης σε άνάγνωσμα που τόκανε κάποιος μαθητής του περίφημου Μιστριώταρου κ' έτσι κατώρθωσε να χτυπήση κι άφτός έναν άνθρωπο που τον φιλοξενούσε, δίχως να φαίνεται πως χτυπά με το χέρι του. Το χτύπημα του Χατζιδάκη γερό κιόλας, βαστά 560 σελίδες· το πρόβλημα του Krumbacher έχει μόνο 300. Άπο καί να καταλάβης τήν αξία της μελέτης του Krumbacher και το φόβο του Χατζιδάκη, αφού χρειάστηκε τόσο άπάντηση, που ώστόσο στην ουσία της μελέτης ποτέ της δεν άπαντά.

Όχι, δε γίνεται. Δεν έχω το δικαίωμα νάλλαξω το έθνος δε μας δίνει τήν άδεια, κ' ή αρχή που σας ξεδιάλιστα πιο άπάνω, που θα τη συνοψίσουμε και παρακάτω, ή αρχή πως εθνική γραμματική μας χρειάζεται, μας δείχνει ξεάστερα που είναι, ποιο είναι το χρέος. Να δήτε μάλιστα πως πρέπει κάπως να σταθούμε πιο υπερβολικοί παρά στην εποχή του Ταξιδιού, δηλαδή και περισσότερο και λιγώτερο υπερβολικοί συνάμα.

Έχουμε όμως τόσα να πούμε άπάνω σ' άφτό το θέμα, που άνάγκη να τα πάρουμε άράδα άράδα τα πράματα.

Πρώτα πρώτα λοιπόν ίδου πως βλέπω να ξετυλίγεται το ζήτημα στην ιστορική του τή σειρά. Να σας το συγκεντρώσω με δυο τρία παραδείγματα, με δυο τρία βιβλία μας—ή βιβλία μου, επειδή πρέπει να σας δείξω το δρόμο που ακολούθησα ο ίδιος, για να σας δείξω καλύτερα τήν αντίληψη που μόρφωσα με τον καιρό για το ζήτημα και που είναι θαρρώ σήμερα ή αντίληψή μας όλωνών.

Στο Ταξίδι, όπως σας το μολογούσα, παραδεχόμαστε μονάχα έναν τύπο για κάθε λέξη, μια σύζυγια για κάθε βήμα· παραδεχόμαστε όμως τή σύζυγια ενός τόπου κ' ενός τύπου. Στ' Ονειρο του Γιαννίση παραδέχτηκα πάλε άπειρους τύπους και τόπους. Τώρα νομίζω πως πρέπει να παραδεχτούμε πάντα έναν τύπο, ακόμη κι αν είναι παρμένος από δυο τόπους, καθώς το κατωρθώσαμε για το βήμα. Φαρδαινουμε λοιπόν και κρατούμε ώστόσο στενά τα σύνορα του Ταξιδιού. Άνοίγουμε τα όρια·μιά όρια θέλει.

Άς βίζουμε μια ματιά, για να το καταλάβουμε καλύτερα, και στις άλλες φιλολογίες. Όταν πάσανε στη Γαλλία να γράφουνε τήν καθαρεύουσα, δηλαδή τή λατινική του μεσαιώνα, τα μικρομίστικα τα λατινικά—σαν τα δασκαλοελληνικά τα δικά μας—όταν είδανε τί πλούτους μέσα της είχε ή γαλλική, που είτανε δά ή δημοτική της εποχής, όταν το νοιώσανε πως και λέξεις καινούριες είναι αξια να πλάση, πως στην πολυτυπία της, στις ντοπιολαλιές της βρίσκεις χίλια νόστιμα, χίλια ζουμερά κι άφράτα, που σου άνοίγουνε τήν όρεξη και σου χρησιμεύουνε στην έκφραση κάθε λογισμού, που δίνουνε στο ύφος σου δύναμη και ουσία, τους έπιασε μέθη κληθινή. Βγήκε τότες ο Ronsard, ο ποιητής, που ή τόλμη του σταθηκε τότες, ότι κι αν είπανε, κατιτίς μεγάλο και μοναδικό, γιατί πράμα στον κόσμο δε φοβότανε, άμα νόμιζε πως θα πλουτίση τή γλώσσα. Όλα τα μέσα τα μεταχειρίστηκε, μάζωξε τους θησαυρούς του από παντού.

Το ξέρουμε όμως κι από τον περίφημο στίχο του Bonai, πως κατόπι από το Ronsard φάνηκε ο Macherle. Και μεις λέμε πως έπρεπε κιόλας να φανή. Έπρεπε να βρή ένκς που να κλαδέψη, να πελεκήση, να σιάξη, να κανονίση. Έπρεπε να γίνη κανόνας, για να γίνη γλώσσα. Τέτοια δουλειά καταπίεστηκε ο Macherle, που όσο κι αν τον κρίνανε άδικα πιο ύστερα δεν του έλειπε μήτε άφτουνού ποίηση και φλέβα. Φανερώθηκε μάλιστα πιο δημοτικιστής από το Ronsard, επειδή λέξη δεν καταδεχότανε να γράψη προτού βεβαιωθή αν είτανε της άκέριας δημοτικής, προτού τήν ακούση από το λαό. Άπό το Macherle βαστά ή γαλλική φιλολογία και ή αρχή του πάντοτε αρχή της.

Βέβαια πως δε μοιάζουνε όλότελα τα πράματα και πως ο Ronsard με τρόπους διαφορετικούς από τους δικούς μας μόρφωνε ή πλουτίζε τή γλώσσα. Μοιάζουνε όμως σ' ένα, που θέλουμε σήμερα και μεις κλαδεφτήρι. Ωστόσο κάναμε τή δουλειά που

είχαμε κι ο Ronsard· από δω κι εμπρός άνάγκη να κάνομε του γέρου Macherle τή δουλειά. Μεθήσαμε και μεις. Ποιος να μη μεθήση με τέτοιο πλούτο; Φυσικό. Άκόμη και στη Ζωή κι Άγάπη στη μοναξιά, είμαστε μεθησμένοι. Δε μιλω διόλου για τις λέξεις που φτύνουμε, για τα ζεβγαρώματα που ίδια ή γλώσσα μας σα να τάποζητά και μοναχή της να τα συνταριάζη. Μιλω για τήν πολυτυπία. Κατόπι από το κρασί της μέθης, ή γλώσσα μας και ή γραμματική μας, μάλιστα ή γραμματική, πρέπει να τρέχουνε σαν το κρυσταλλένιο το νερό, το νερό εκείνο που το πίνεις διαμάντι στην Ελλάδα.

Είδαμε δά πιο άπάνω πως το βωμαϊκό κρασάκι, το φυλκζαμε για το μεζέ.

43.

Τα παιδιά.

Η Ζωή κι Άγάπη, τα Ηλιοβασιλέματα και Τα δυο άδέφια, τα Ρόδα και Μήλα ως τήν Άπολογία, όσα μ' ένα λόγο, αν και δε δημοσιεύτηκανε ακόμη, γράφηκανε όμως στην περίοδο της μέθης, που έχει και τα καλά της, θα μείνουνε όπως είναι γραμμένα. Δε θα τάλλαξω. Μα στάκόλουθα πρέπει να ξαναόρθω και πάλε στο σύστημα του Ταξιδιού. Δεν το φταίω γώ, που γυρίζω πίσω· φταίει το ζήτημα που πήγε εμπρός. Προχωρήσαμε δηλαδή, για να ξαναορθώμε στο σημείο απ' όπου ξεκινήσαμε. Κι άφτό στάθηκε πολύ ωφέλιμο για μας, επειδή βλέπουμε πιο παστρικά τί κάμαμε, τί μπορούσαμε να κάμουμε και τί χρυστούμε να κάμουμε σήμερα. Σα νάνοιζε άξαφνα για το ζήτημα φάση καινούρια. Μπαίνουμε σε στάδιο πιο άψηλό και μπροστά μας φαρδιά πλατιά ξετυλίγεται ο δρόμος, ένας δρόμος μεγάλος, μα ίσος.

Έμένα, που σας τα λέω και με κάποιαν άφέλεια, όπως τυχαίνει σε μιλει κανείς ειλικρινά και με τήν καρδιά του, έμένα μ' έβαλε σε πολλές σκέψεις μια όμιλία που είχα μ' ένα μας φίλο, τον περασμένο χειμώνα. Ο κ. Σιώτης, ο γιατρός, που είναι στην Πόλη από τους πιο ενεργητικούς, από τους πιο ακουσμένους όπαδούς της Ιδέας, μου ζήτησε, για κάποιον άριστο σκοπό τους εκεί κάτω, να του κάμω μια σύντομη γραμματική που να χρησιμεύη στα παιδιά. Έδώ λοιπόν το ζήτημα καταντά πιο σπουδαίο ακόμη παρά που το είδαμε στα μάτια μας ως τώρα. Όταν πής όμως γραμματική για τα παιδιά, τα είπες όλα. Μια κ' είναι ο λόγος για παιδιά, καταντά από άνάγκη κανονικός, εκείνο δηλαδή που μερικοί τόνομάζουνε φανατισμό. Μισή γλώσσα σε τέτοια δουλειά δε χωρεί, καθαρεύουσες δε χωρούνε. Βέβαια, έννοούμε, όπως το έννοει ο κόσμος παντού, έννοούμε και μεις νάχουμε γλώσσα με δασκαλισμούς, με λέξεις παρμένες από τήν αρχαία· τους δασκαλισμούς όμως τους έννοούμε ίσια ίσια καθώς είπαμε, δασκαλισμούς έξαιρετικούς δε θέλουμε και δεν παραδεχόμαστε. Θάματα δε γυρέβουμε· ή γλώσσα μας είναι θάμα για τήν όμορφιά της, για τον πλούτο της, για χίλια της προτερήματα· μα στα γλωσσικά της χώρια δε στέκει από τις άλλες· δεν είναι κανένα θάμα γλωσσολογικό· μορφώνεται, ξαναμορφώνεται με τον ίδιο τρόπο που μορφώνεται κάθε άθρόπινη λαλιά. Σαν κάθε άθρόπινη λαλιά, που έρχεται ώρα να γραφή και να διδαχτή, πρέπει να καλλιεργηθή και δάφτη. Πρέπει να χη κανόνες. Δικό μας το λάθος δεν είναι αν ή καθαρεύουσα στοχάστηκε μια μέρα να μπη στη θέση της εθνικής, της φυσικής μας γλώσσας. Άφτό έγινε κι άλλου. Κι

ξέγινε. Θά τό ξεκάμουμε καί μεις, ἄν ὁ σκοπός μας εἶναι σκοπός ἐθνικός, ἄν καταπιστήκαμε νά καθιερώσουμε γλώσσα γιά τό ἔθνος.

Τό ζετάσαμε πύ ἀπάνω μέ τί ὄρους ἀπαραίτητους ἡ γλώσσα μας γίνεται γλώσσα ὅπως ὅλες οἱ γλώσσες τῆς Ἑβρώπης, μέ τούς ἴδιους δασκαλισμούς, μέ τούς ἴδιους χυδαίους μάλιστα, μέ τίς ἴδιες ἐξαιρέσεις καί μέ τήν ἴδια γραμματική. Ἄς ζετάσουμε τώρα καί ποιά εἶναι τὰ ἐμπόδια.

44.

Ἡ καθαρῆβουσα κ' ἡ ἐπίδρασή της.

Πρῶτο ἐμπόδιο εἶναι ἡ ἐπίδραση τῆς καθαρῆβουσας ὡς καί στή γλώσσα πού μιλιέται, πού μιλιέται δηλαδή στίς μεγάλες πολιτείες, στήν Ἀθήνα, στήν Πόλη καί σ' ἄλλες μικρότερες. Μποροῦμε νά υποθέσουμε πῶς εἶναι σ' ὅλο τό ρωμαϊκό καμιά δεκαπενταριά χιλιάδες νομάτοι πού ἀπό τὰ γράμματα τούς κόλλησε κάπου κάπου ἡ καθαρῆβουσα καί στή λαλιά. Δέν πειράζει. Καί δεκαπέντε χιλιάδες νά εἶναι, μπαίνουν σέ λογαριασμό. Δεῖξαμε πῶς οἱ ἀσυμμόρφωτοι δασκαλισμοί συμμορφώνονται καί πᾶνε. Νά δοῦμε τώρα πῶς θά συμμορφωθῶνε καί κείνοι πού δέ συμμορφωθήκανε ἀκόμη. Μά καλῶ νά μάθουμε, πρὶν τό μελετήσουμε ἀφτό, τί λογῆς εἶναι ἡ περίφημη ἐπίδραση τῆς καθαρῆβουσας.

Ὁ Σπ. Ἀναστασιάδης, στό Νουμά, τό συγκέντρωσε μ' ἓνα λόγο. Ἡ ἐπίδραση τῆς καθαρῆβουσας περιορίζεται στό λεχτικό. Ἡ τύχη ὅμας, ἡ κακή μας τύχη τόφερε πού τό λεχτικό κουβάλησε μαζί του καί τύπους ἄγνωστους, δηλαδή ξένους στή δημοτική. Ἀπό κει βγήκε ἡ μισή γλώσσα. Ἡ ἐπίδραση τέτοια εἶναι.

Πῶς θά πάψῃ; Πολλά λόγια δέ χρειάζονται γιά νά καταλάβουμε πῶς. Ἄμα ἡ δημοτική θά διδάσκαται στό σχολεῖο, ἡ διγλωσσία δέν μπορεῖ παρὰ νά πάψῃ. Ἄκουσα τίς προκλήσεις κάποιου φίλου μου νά μοῦ λέη τίς ἐπιστημονικές μεθόδους. Κοντά στό νοῦ πῶς δέ θά τό λέη πικ ἔτσι, σά μάθη σχολεῖο αἰτιατική τίς μέθοδες, καί δέ θά λέη τὰς ὁδοῦς, σά μάθη σχολεῖο νά λέη τούς δρόμους. Θά τὰ μάθη τόσο ἐφοκώτερα πού τέλος τῶν τελῶν θά μαθαίνῃ τῆ γλώσσα του.

Ἄφτά δέν εἶναι ὄνειρα, ἡ ἄν εἶναι πρέπει νά μοῦ παραχωρήσετε πῶς εἶναι ὄνειρα πού ἀληθεύουνε. Κοιτάξτε τό φίλο μου τόν ἴδιο, πού τώρα τώρα σᾶς ἀνᾶφρα τῆ φρασοῦλα του γιά τίς ἐπιστημονικές μεθόδους. Εἶναι ἀπό τούς πύ γνωστούς μας δημοσιογράφους καί στίς φημερίδες γράφει τήν καθαρῆβουσα. Εἶδατε ὡστόσο πῶς προχώρησε στήν ἑμιλία. Μόνον τό δευτερόκλιτο θηλυκό ἀπόμεινε δασκαλικό στή γλώσσα του. Θά πάρῃ γλήγορα δρόμο καί δάφτο. Πρέπει κίόλας κανεῖς νά βλέπῃ τὰ πράματα ὅπως εἶναι. Οἱ δημοτικιστάδες σήμερα, πλῆθος. Πού δέ βρίσκεται, καί γῶ δέν τό ξέρω. Σ' ἓνα γράμμα πού ἔλαβα προχτές ἀπό τῆ Μυτιλήνη, διαβάζω τὰκόλουθα: «Τρίτη φορά εἶναι τώρα πού δημοσιεύω γιά τό γλωσσικό μας ζήτημα στήν... Τὰ προηγούμενα τῆβρα μου, ὄχι τόσο βαθιά κ' ἐπιστημονικά, γιατί γραφτήκανε βιαστικά πάνω στίς φούριες ἐκεῖνες πού δημιούργησε ὁ Σουρῆς καί εἶχε λυσάξει ὅλος ὁ τύπος, μά ἀρκετά διαφωτιστικά καί πειστικά, γιατί στηρίζονται πάντα στήν ἀλήθεια, εἶναι καιρός πού τῆστειλα στόν κ. Ταγκόπουλο, παρακαλώντας τον

ἄμα τὰ διαβάσει ἐκεῖνος, νά τὰ στείλει σέ λόγου σας καί πιστέβω νά σᾶς τῆστειλε.

«Τίποτις καινούργιο γιά τό ζήτημα ἄς δέν εἶπα, ὅπως θά εἶδατε, στήβρα μου ἀφ , μά φτάνει πού τὰ διαβάσανε ὅλοι, γιατί ἡ... ἔχει μεγάλη διάδοση, καί φωτιστήκανε πολλοί πάνω στό ζήτημα, πού προτῆτερα μήτε ἰδέα δέν εἶχανε γιά δάφτο. Καί χάρη σ' ἀφτά πολλοί πήραν βιβλία γιά νά διαβάσουνε καί φωτιστοῦνε καλύτερα.

«Ὁ φίλος μου Μ Β.—πρὶν ἀντιπρόσωπος τῆς... τώρα σκολάρχης στόν...—μοῦ εἶπε πῶς τότες πού γύριζε στήν Ἀνατολῆς τίς πολιτείες καί στά χωριά γιά εἰσπραξῆ συντρομῶν τῆς..., ἐβλεπε πῶς μέ μεγάλη προθυμία καί φκαρίστηση διαβαζόντανε τῆβρα μου παντοῦ καί προπᾶντων ἀπό τούς δασκάλους, πού εἶναι καί τό σπουδαιότερο. Γιατί ὅπως ἔγραφα μιά φορά καί στό «Νουμά», οἱ δασκᾶλοι πρῶτ' ἀπ' ὅλους πρέπει ὄχι μονάχα νά πολεμηθοῦνε ἀλλά καί νά φωτιστοῦνε, γιατί οἱ περισσότεροι ἀπό δάφτους εἶναι ἀφώτιστοί, ἀμύητοι. Ἐδῶ στή Μυτιλήνη γιά τήν ὄρα, δέ βρίσκεται δασκαλος πού λίγο-πολύ νά μὴν εἶναι μαλλιαρός, πού νά μὴν εἶναι δηλαδή μεμνημένος ἔτσι νά πῶμε, στήν ἰδέα. Πολλοί εἶναι καί φανατικοί· μά φανερά δέν τό λένε. Ἐγῶ ὁ ἴδιος, ἐδῶ κ' ἓνα χρόνο, φοβόμουνα νά φανερωθῶ. Τώρα ὅμως, μὴν τὰ φοβάτε. Ὡς καί τὰ μικρά παιδιά ἐδῶ τό ξέρουνε πῶς εἶμαι δημοτικιστής. Στήν πρωτέβουσα οἱ καθηγητές καί δασκᾶλοι κ' ἡ Μητρόπολη ἀκόμα, μάθανε πῶς ἐγῶ εἶμουν ὁ... [ἓνα ψεβδώνυμο] τῆς... Καί πολλοί δασκᾶλοι πού πρὶν εἶτανε φανατικοί καθαρῆβουσιάνοι, τώρα γύρισαν μέ τό μέρος μας, κί ἄμα τύχει καί πάω στή Μυτιλήνη καί ἀνταμωθοῦμε μέ δάφτους: «Γεῖά σου», μοῦ λένε καί μοῦ σφίγγουνε τό χέρι γκαρδιακά. Καί τόχω κάρχημα νά μέ λένε τώρα μαλλιαρό.

«Ἐτσι λοιπόν οἱ δασκᾶλοι πρέπει νά φωτιστοῦνε καί δέν εἶναι δύσκολο. Ὁ καθένας τους ἄμα διαβάσει ὅσα πρέπει νά διαβάσει, δέν μπορεῖ παρὰ νά πιστέβει τήν ἀλήθεια, γιατί οἱ πύ πολλοί ἀπό δάφτους εἶναι βαριεστημένοι ἀπό τῆ γραμματική καί τό ὀλέθριο σύστημα μας ἐξόν πᾶ μερικοί γεροσκολαστικοί πού μήτε νάκούσουνε μήτε νά διαβάσουνε θέλουνε, ἡ μερικοί τῆς φάρας τοῦ Μιστριώτη πού ὁ σκολαστικισμός κατακλήθησε πάνω τους σά σκουριά στό σίδερο.

«Ἐνας φίλος μου, τόνμα του Ἄ. Δ., σπουδαστής φιλολογίας, πῆγε πέρσι σκολάρχης στήν... μιά καινούργια πόλη τῆς Ἀνατολῆς πού ὑπάρχουνε κει μεταλλεῖα. Ἄφτός ἔκανε τέρατα καί σημεῖα κει πέρα. Καί τί δέν ἔκανε! Πρῶτα πρῶτα πέταξε μίσ' ἀπό τό σχολεῖο ὅλα τὰ σκολαστικά βιβλία κί ὅλους τούς σκολαστικούς δασκάλους μέ κίντυνο νά τὰ χαλάσῃ καί μέ τό δεσπότη της... Τώρα στίς ἐξέτασεις ἔβγαλε λόγο στή δημοτική καί μέσα σέ πολλά ἄλλα εἶπε πῶς τοῦ ἐρχομένου ἔχει σκοπὸ νά καταργήσῃ τήν ἀρχαία γλώσσα ἀπό τήν ἀσκή σκολῆ. Τί χρειάζεται, λείει; Καλύτερα τῆ νεώτερη φιλολογία νά βάλουμε. Θά βάλει Σολωμό, Βαλαωρίτη κί ὅλους τούς νεώτερους ποιητάδες καί συγγραφίκες μας. Καί ἡ Ἐφορεία πού ἀποτελεῖται ἀπό μορφωμένους ἄντρες, τόση ἐμπιστοσύνη τοῦ δείχνει, πού τοῦ εἶπε πῶς ὅτι κί ἄν κανεῖ, καλῶ καμωμένο.

«Μπράβο του! Ἄφτό, ὡς πει κανεῖς πῶς εἶναι σά μιά ὄση μέσα στήν ἔρημο· μά τέτοιοι δασκᾶλοι παλληκαράδες μάς χρειάζονται. Ἄφτοί θά βαστάξουνε μιά μέρα καί θά στηρίζουνε ὀλόρθο τό κοντάρι πού στήν κορφή του θά κυματίζει ἡ με-

γᾶλη σημαία τῆς Ἀλήθειας. Καί δέ θάργῃσει ἡ μεγάλη ἀφτή, τῆβρῆ καί δοξασμένη μέρα καί πρέπει νάμαστε ἔτοιμοι. Ὡστόσο, κάθε χρόνο γίνεται σκέψη γιά μετροῦθμισες στήν παιδείῃ καί νοιώθουν οἱ μεταρρυθμιστάδες πῶς μιά μονάχα βικικῆ μεταρρύθμιση χρειάζεται, πῶς τοῦ κάκου «μεριμῶσι καί τυρβάξουνε» περί πολλά—ἐνός δε εἶστε χρεῖα 1)» (2 τοῦ Σταβροῦ 1905).

Πύ σημαντικό, πύ πειστικό, πού λείει κί ὁ ἴδιος, τό γράμμα τοῦ φίλου μας παρὰ χίλια δικᾶ μου πού θά μπορούσα νά σᾶς ἀραδιάσω. Νά ἐπιχειρήμα. Ἐαπλώνεται ἡ λατρεία τῆς Ἰδέας καί πάει. Ἄφτοί ὅμως πού τῆ λατρεύουνε, καί στά γραστά τους καί στά λεχτά τους συμμορφώνουνε τούς δασκαλισμούς, δηλαδή δέν ἀφίνουνε τῆ μισή γλώσσα. Εἶναι ἀδύνατο νά τούς βγάλουμε ἔξω ἀπό τό λογαριασμό μας καί νά τό ὑποστηρίξουμε πῶς ἡ διγλωσσία, μέ τόσους πού τήν καταπολεμοῦνε, δέν ἀρχίζει νά πάθῃ κί ἀπό τώρα. Τί χρειάζεται, θάρβείτε, γιά νά πάψῃ ὀλότελα; Χρειάζεται μικρό, πολύ μικρό καί σπουδαῖο συνάμα περιστατικό· χρειάζεται ὑπουργός τῆς παιδείας πού νά εἶναι δημοτικιστής.

Πρέπει ὅμως κανεῖς νά μὴ σπούδαζε ἱστορία, γιά νά μὴν εἶναι βέβαιος πῶς τέτοιος ὑπουργός θά φανῆ, δίχως μάλιστα κάρχηση.

45.

Τό αἶσθημα.

Δίφτερο ἐμπόδιο, τό αἶσθημα.

Τό ἐμπόδιο ἀφτό εἶναι τό μεγαλύτερο, ὡς καί τό μόνο, γιατί τό αἶσθημα δέν ἀκούει λογική. Ἐτσι τό νοιώθω, σοῦ λείει, καί σώνει. Πές του ἔσ' ὅτι θέλεις. Δέ φεῖξ.

Τό αἶσθημα ὅμως εἶναι σήμερα δυῶ λογῶν εἶναι τό αἶσθημα πῶς ἡ δημοτική χυδαία καί νά μὴν τῆ γράφουμε διόλου εἶναι καί τό αἶσθημα πῶς ἀκόμη κί ὅταν τῆ γράφουμε, τουλάχιστο πρέπει νά σεβοῦμαστε τό τυπικό τῆς καθαρῆβουσας, εἰδημῆ πειράζεται τό αἶσθημα τό περίφημο. Ἀπό τέτοιον αἶσθημα βαστά ἡ μισή γλώσσα, καί τόχω γιά πολύ σημαντικό πού βγήκε τέτοιο αἶσθημα στή μέση, ἐπειδῆ κ' εἶναι μισό αἶσθημα, μισό καί τότο σάν τῆ μισή, αἶσθημα κάπως πού ἀρχίζει καί συβιβάζει. Ἐπεσεμῶς λοιπόν τοῦ πρώτου.

Τό πρῶτο δέ συβιβάζει. Ἐχω κάπου μιά ξαδερφοῦλα πού ἡ δημοτική τῆς φαίνεται ὅτι γίνεται πύ πρόστυχο. Καί ἡ ξαδερφοῦλα μου εἶναι μιά ψυχή πολύ ἐβγενικία, πού τῆς ἀρέσουνε οἱ ἀψηλοὶ λογισμοί καί τὰ γενναία τὰ αἰσθηματά. Μόνον πού τό αἶσθημα τῆς δέ σκῶνει τήν ἀγάπη τήν πύ γενναία, τήν ἀγάπη τῆς Ἰδέας.

Πῶς νά βολέψουμε τώρα καί τό πρῶτο καί τό δίφτερο ἐμπόδιο; Ἀποκρίνεται νομίζω καί στά δυῶ τὰ αἰσθηματά—στό μισό καί στό συβιβαστο—ἴσια ἴσια τό γράμμα τοῦ φίλου τοῦ Μυτιληνοῦ πού σᾶ ἀντίγραφα πύ ἀπάνω. Εἶδατε κει μέσα τό αἶσθημα πῶς ἀλλάζει. Ἀλλάζει, κί ἀφτό θά μάς σώσῃ. Μά τί λέω πῶς ἀλλάζει; Ἀλλάζει κίόλας. Ἰπάρχει κάτι στόν κόσμο πύ δυνατό κί ἀπό τό αἶσθημα ἡ σᾶ θέλετε κάτι πού αἶσθημα εἶναι κί ἀφτό. αἶ-

1) Κοίτ. Λουκά, 10, 51' «μεριμῶσι καί θυροβάξῃ περι πολλά,» μοιάζει νά εἶναι τό σωστό. Ἐτσι τό κατάλαβε κί ὁ Παλλῆς, 10, 80, σ. 169' «πολλά φρονεῖσεις καί ζαλλῆσαι» μά λίγν χρειάζονται ἡ ἓνα.» Κ., γιά τό τελευταῖο νόημα, Tischendorf, παραλλαγῆς, σ. 560.

στημα όμως που μπροστά του τίλλο μήτε ψηφιούνται, ή πίστη. Χωρίς κάφκημα να το πούμε την πίστη έμεις μόνοι την έχουμε. Την πίστη και την αγάπη. Ούτε στην αγάπη ούτε στην πίστη δεν παραβγαίνουμε μαζοί μας οι δασκάλοι. Κ' είναι και τα δυο αίστήματα που στηρίζονται στην αλήθεια και στο χρέος. Τάλλο το αίστήμα στηρίζεται σε μια πρόληψη. 'Αδύνατο να μην κλονιστή. Και με ποιο μέσο; Με το φως. "Η θα γίνη έθνος ή 'Ελλάδα ή δι θα γίνη. "Αμα γίνη, θα τσακιστή κ' ή πρόληψη. Και πειδή αναντίλεχτο πως θα γίνη έθνος, θα πη πως για βέβαιο ή νίκη δική μας, δηλαδή της 'Ιδέας.

46.

Η τεχνητή.

Τρίτο έμπόδιο, ένα... παραμύθι.

Μας λένε οι δασκάλοι πως να που διορθώνουμε και μεϊς, αφού διορθώνουμε την καθαρεύουσα. Τη διορθώνουμε, και με δικία. Ξαναφέρνουμε δηλαδή τα πράματα στο σημείο που δεν έπρεπε ποτέ μας να τάφρουμε μακριά μας. Η διαφορά μεταξύ μας, που ή καθαρεύουσα έχτιζε στα σύννεφα, ενώ έμεις χτιζουμε στην αλήθεια. Η καθαρεύουσα το θέλησε με τη μισή γλώσσα που μας έμαθε στις πολιτείες, θέλησε—γιατί άλλο αποτέλεσμα δε μπορούσε να ήρ το κίνημά της—να μην υπάρχει πια στην 'Ελλάδα μήτε καθαρεύουσα μήτε δημοτική. Για τούτο ίσια ίσια πρέπει σήμερα να κάμουμε γλώσσα.

Μά τότες θα μας πούνε, ή γλώσσα που γράφετε είναι γλώσσα τεχνητή. 'Αμέ, τί άλλο; Και ποιά είναι, στο θεό σας, ή φιλολογική γλώσσα που τεχνητή δεν είναι; Και ποιά είναι, δασκαλακία μου, ή γλώσσα που δεν έχει δασκαλισμούς; Οι δασκαλισμοί σας όμως έσας πάνε πίσω, οι δικοί μας πάνε μπρός: οι δασκαλισμοί σας είναι απανεκρωμένοι: έμεις τους φταιάνουμε ζωντανούς. Είναι το μόνο—και το σημαντικώτερο—που δεν το καταλάβατε ακόμη: ή τέχνη μας, αφού τεχνητούς μας προκηρύχτετε, είναι μίμηση της ζωής. Μίμηση της ζωής ήθελε θαξέω κι ο 'Αριστοτέλης.

Κι ο λαός μας τή θέλει τή μίμηση, ξέρει και την τέχνη, δηλαδή τή γλώσσα την τεχνητή, κι από το έννούσαμε στο Ταξίδι (Ταξ. α', Ταξ. β', 193), σά λέγαμε πως μακάρι να μιλούσαμε τή γλώσσα μας αμέ την ίδια τέχνη που τή μιλεί ο λαός, γιατί επειδή κι ο λαός τί άλλο κάνει παρά να συμμορφώνη; Περίεργο που οι δασκάλοι κατηγορούν τή γλώσσα μας για πράμα όπου έπρεπε να την παινεύσουνε, μάάλιστα για ένα πράμα που χάρη στη δημοτική μπορούνε ίδιοι τους και το κάνουνε. Συμμορφώνουνε, γιατί ο λαός συμμορφώνει. Φταιάνουνε λέξεις καινούριες, γιατί φταιάνει κι ο λαός. Ο καθηγητής Thumb μου έλεγε το περασμένο καλοκαίρι πως ή καθαρεύουσα θάδυνατούσε να πλαθη λέξεις, αν ο λαός, ο σημερινός μας ο λαός, δεν της έδειχνε τον τρόπο. Παρατήρηση όσο γίνεται σωστή. Μήπως δεν είναι κι ο δάσκαλος Νεοέλληνας; Μήπως δεν είναι 'Ρωμιός; "Αν ο 'Ρωμιός δεν είχε μέσα του τή δύναμη να ξανακινή ολόένα το λεχτικό του με ζεβγαρώματα, παράγωγα και κατάληξες, από που θα την έπαιρνε τή δύναμη ο δάσκαλος; Το λάθος του είναι που δεν ξανακινώνει αρκετά τή γλώσσα, κ' έτσι καταντήσαμε, λ.χ., να μην έχουμε λέξη να πούμε το *sex* ή *sex*, αφού μήτε να το συλλογιστή κανένας πως

ταιριάζει το φύλο(ν) που πήγε και το δανίστηκε από τάρχαία τα λεξικά, δίχως να στοχαστή πως φύλο και φύλλο στην προφορά δεν ξεχωρίζονται και για τούτο θέλουμε λέξη που να τή νοιώση όλος ο κόσμος και σά γράφει και σά μιλεί.

Με δυο λόγια, ή αλήθεια ποιά είναι; Η αλήθεια χωρίς πάθος, χωρίς πρόληψη και χωρίς πολέμους; Έννοούμε την ιστορική την αλήθεια. Η αλήθεια λοιπόν είναι που ή 'Ελλάδα, το νέο το βασίλειο, δεν έζησε ακόμη αρκετά χρόνια και δεν πρόφτασε να κάμη γλώσσα. Συχνά κατάλαβα, σά γίνεται λόγος για το ζήτημα ή στην 'Ελλάδα ή στην 'Εβρώπη, πως τα φραντάζονται τα πράματα κάπως άλλοκοτα νομίζουμε δηλαδή πως υπάρχουνε από τή μια μεριά δημοτική, από την άλλη καθαρεύουσα, έτοιμη, ψημένη, για πούλημα ή καθεμιά, και πως δεν άπομνήσκει πια τώρα στο 'Ρωμιό παρά να διαλέξη ανάμεταξ τους. "Οχι! Σήμερα δεν υπάρχουνε καθαρτό μήτε δημοτική μήτε καθαρεύουσα ή σά θέλεις υπάρχουνε ή μια κ' ή άλλη με τον όρο που πρέπει να τις δημιουργήσης. Στόν όρο αυτό μου φαίνεται πως δεν προσέξατε ως τώρα όπως έπρεπε και για τούτο στο ζήτημα το γλωσσικό πληθαίνουνε τα παρανοήματα κάθε ώρα. "Όση δημιουργία χρειάζεται ή δημοτική, άλλη τόση χρειάζεται ή καθαρεύουσα. Η καθαρεύουσα είναι αναγκασμένη να δημιουργή, πάει να πη, να φταιάνη, να μπυλλώνη, να κόβη και να βάζη, και να μη βρισκή μάάλιστα σωτηρία έξω από το τεχνητό. Σά γράφει ξξαφνα ή καθαρεύουσα βαρέλιον, τί κάνει; Δημιουργή. Δημιουργία στραθή, μά δημιουργία, επειδή τύπος βαρέλιον σ' όλη τή σειρά της ελληνικής φιλολογίας δεν είδα να γράφηκε ποτέ (κ. το Γλ. του Δουκάγγη και τα διάφορα παραδείγματα). Το είπε βαρέλιον ή καθαρεύουσα γιατί διάβασε πως παιδίον λεγότανε πρώτα το παιδί, κ' έτσι μόρφωσε βαρέλιον από το βαρέλι, ανύπαρκτη λέξη. Δεν πάθει κιάλας να δημιουργή. Μια μέρα ίδου που ακούγεται από τα Παρίσια περιθώτο δρζμα με τον τίτλο *L' Aiglon*. Οι σημεριδες θέλουνε να το μεταφράσουνε. Στη γλώσσα μας έχουμε ώραία λέξη για το *aiglon*, αειόπουλο—κι αλλοίμονο σε κείνους που δεν το νοιώθουνε! Τί ποίηση και τί τέχνη θα νοιώσουνε; "Όσάσο ή καθαρεύουσα δεν μπορεί να το πη αειόπουλο. 'Αδύνατο της είναι, γιατί δε συμφωνή μήτε με το λεχτικό μήτε με το τυπικό της. Το λέει λοιπόν αειδέυς. Δημιουργία. Δημιουργία σωστή—και παράξενη, αφού ή προφορά φσ ελληνική δεν είτανε, δεν είναι και δε θα γίνη (κ. *P. κ. M.*, Β 7-8).

Μά μήπως δε φτάνει να θυμηθούμε το βιβλίο του κ. Κόντου—Γλωσσικά παρατηρήσεις—για να καταλάβουμε άμέσως πως ή καθαρεύουσα έχι μόνο πρέπει να δημιουργή ολόένα, μά και να διορθώνη κάθε τόσο τα δημιουργημένα της; "Αυτό φαίνεται κι από τα λεξικά της. σά συγκρίνουμε τα παλιά με τα καινούρια. Τα παλιά τα λεξικά, την ακαδημία την ξέρουνε ακαδημία (κ. Κορομηλά, και τον Κωντόπουλο ακόμη). "Αξαφνα— ύστερις από κάμποσα χρόνια—ρωτίζονται: τα βιβλία που ξεκαλίσανε τους μάθανε πως ο κλασσικός τύπος είναι άλλος, και τώρα τώρα τελεφταίχ μας το δημιουργούνε 'Ακαδημία και γράφουνε ακαδημικά αναγνώσματα, πράμα που νόημα δεν έχει κανένα, γιατί δεν πιστέβω να σταθή ποτέ του δάσκαλος ικανός να μας άποδείξη πως ακαδημικός κι ακαδημικός δεν είναι σήμερα το ίδιο. Κ' έτσι δημιουργήσε πάλε ο δάσκαλος, με το ει του ακαδημεικού, έναν τύπο που

γλωσσική αξία δεν έχει, μονάχη όρθογραφική, δηλαδή καμιά. Δημιουργούνε άπάνω στο χαρτί κηθώς το είπαμε κι άλλου (*'P. κ. M.*, Α', 130, σημ. 2), βάση της δημιουργίας της δικής μας ήραμε τή ζωή.

47.

Ο πλούτος.

Πιο περίεργο κατηγορητό είναι κείνο που κάθε τόσο έρχονται και μας κάνουνε, δηλαδή πως πλούτιζουμε τή γλώσσα, γιατί το κάτω κάτω τέτοιο νόημα έχει το κατηγορητό τους. Δείξαμε και δείχνουμε κάθε μέρα πως ή χουδία, ή πρόσυχη δημοτική θέρει μέσα της τόσο πλούτο και δεν κμακρώνουνε; "Ακούστε τί λέει ένας κριτής για τον πλούτο μας το σημερινό. Σε μια του ώραία έπίκριση για τή Ζωή κι 'Αγάπη σι) μοναξιά (κ. *Deutsche Literatur*, 1905, άρ. 34, σ. 2082—2084) ο κ. Thumb σημειώνει τάλόλουθα: «Indem er zeigt, dass die Volkssprache mit ihrem Wortschatz und vor allem mit ihren zahlreichen Suffixen die Möglichkeit gibt, die verschiedenen Nuancen jener Begriffe wiederzugeben (man vergleiche z. B. Bildungen wie *τοπωσιά* und *τοποσύνη*), beweist er den Reichtum und die Biegsamkeit seiner Muttersprache. Aber mit der Prägung von Wörtern für die verschiedenen Nuancen jener Begriffe tut er m. E. des Guten zu viel. Denn ich glaube, dass eine zu reiche Nuancierung des Ausdrucks eher schadet als nützt, dass ein sparsames Haushalten vorläufig besser ist.» (σ. 2083).

Μ' άλλα λόγια, μου γνέρει ο φίλος ο Thumb πως το παραπάνω στο γλωσσικό τον πλουτισμό μας. Η γλώσσα μας είναι πέρα πολύ πλούσια και περιττό του φαίνεται να θέλουμε για κάθε νόημα μια λέξη, να γυρέθουμε στην έκφραση τόσες χρωματίες κι άποχρωματίες. "Εγώ, τί να σας πω; Κμακρώνω. Να κατηγορητό που μου κείσει. "Ενώ οι δασκάλοι από το ένα μέρος κατηγορούν τή γλώσσα για τή φτώχεια της και μας κατηγορούνε μάς για τον πλούτο μας, χωρίς να παρατηρήσουνε την αντίλογια, βλέπουμε άθροισμα που σπουδάσε το ζήτημα και που αντί να βρή πως ή γλώσσα μας είναι άνικανη στη δημιουργία, τή βρίζει με το παραπάνω ικανή. Δε με πείθει όμως όλοτέλα ο κ. Thumb. Για τον πλούτο δε φταίμε πάντα έμεις: φταίει ποιος θαξέριτε ταχ; Φταίει συχνά ή καθαρεύουσα. Ναίσκε. Μοιάζει, λ.χ., σά να καθιερώθηκε σήμερα ή τουλαχίστο σά να καθιερόνεται ολόένα ή σημασία του *client* με λέξη διαφορετική κατά το έπάγγελμα εκείνου που έννοεί: ο μπκαλής έχει μουστερηδες, ο γιατρός έχει τελάτες. "Ο πελάτης είναι της καθαρεύουσας: ο μουστερης της δημοτικής. "Εμεις τους κρατούμε και τους δυο. "Ας σημειώσουμε μάάλιστα πως ο μουστερης έχει πιο γενική σημασία, γιατί ξξαφνα, στη φράση που έγραφα πιο άπάνω, μπορούσε να πω α. . . ή σημασία του *client* με λέξη διαφορετική κατά το έπάγγελμα εκείνου [που έχει μουστερηδες], αν και παραπάνω σκόπεβα ίσια ίσια να δείξω τή διαφορά μεταξύ πελάτη και μουστερη. Λοιπόν είναι διγλωσία που συμφέρνει.

Μά δεν το πιστέβω και πολύ σωστό να νομίζουμε πως στόν αιώνα όπου ζούμε κι όπου τρεχοτρέχουμε

πρόματα κι ανθρώποι από τή δουλειά τήν περίσσια, κίφρος δέ μας απομνήσκει για να φιλολογούμε τα καθέκαστα. Ο κ. Thumb από δέν τὸ λείει μὰ κατάντησε μόδα να λένε πὸς τὰ κινήματα μας γενήκανε σήμερα κάπως σιδεροδρομικά και βιάζεται δ καθέννας να φτάση δίχως πολλὰ γκασμέρια. Ωστόσο ἴσια ἴσια βλέπω στὴ Γαλλία πὸς ἡ γλῶσσα ἡ σιδεροδρομική, για να πούμε, ἔχει ἄπειρους ὄρους για τις διαφορές τις τραινοπορίες, για τις διαφορές γληγοράδες τῆς μηχανῆς, *rain omnibus, train express, train rapide, train dirigé*. Και κοντὰ στοῦ. Ὅσο προχωρεῖ ὁ πολιτισμός, ἄλλο τόσο, για κάθε του ἀνακάλυψη, για κάθε του καλητέρεψη, χρειάζεται λέξεις καινούριες. Ἀφοῦ ἔτσι γίνεται στὴ βιομηχανία, πὸς θέλετε να μὴ γίνεται στὴν ἐπιστήμη και στὴ φιλοσοφία; Ὁ ἄθροπος μέρα τὴ μέρα μαθαίνει τὸν ἑαυτό του, μαθαίνει και τὸν ὀξώκοσμο. Ἡ πλάση, για να τὴν καταλάβουμε στὰ παραμικρὰ και στὰ πόδαθὰ τῆς, θὰ μὴς ἀναγκάση να πλάσουμε και μεῖς ὄρους που να φανερόνουνε μιὰ μιὰ ὄλες τις προκοπές μας στὴν ἐρεθνα και στὴν ἐρμηναία. Χίλιες φορές πὸς μυριότροπη, πὸς μυριοπλοκη και πὸς πλοῦσια ἡ δημιουργία που ἔχουμε να μελετήσουμε ἀπὸ τις λέξεις που ἔχουμε να δημιουργήσουμε. Στὰ μάτια μας ξανοίγει ἀδιάκαπα τὸ φῶς. Κάθε φῶς φέρνει μαζί του και τὴ λεζούλα του. Ἡ λέξη *milieu*, στὴν ἀρχὴ στήθηκε πολὺ χρήσιμη και δῆλωσε συνάμα πρόοδο σημαντική στὴν ἀντίληψή μας τοῦ πραγματικοῦ κατόπι φάρδυνε ἡ ἀντίληψη ἔπρεπε να φαρδύνουνε και τὸν ὄρο. Ἐτσι ἔκαμε ὁ Claude Bernard με τὸ περίφημὸ του τὸ *milieu interieur* τὴ μέσα συντοπία, που ἄλλαξε τὴ βάση τῆς ἐπιστήμης (κ. Cl. Bernard, *Introduction à l'étude de la médecine expérimentale*, Paris, 1865. σ. 106, 130). Ἀξάφρα ὁμοίως ὁ ἴδιος ὁ Claude Bernard νοιώθει πὸς και τὸ *milieu exterieur*, τὸ ἀντίθετο δηλαδή τοῦ *milieu interieur* δέν του φτάνει. Μιλεῖ για ἓνα *milieu cosmique general* (ἡ. μ., σ. 130). Τι λέει: *Le milieu cosmique general*, ἐγὼ θαρρῶ πὸς με μιὰ λέξη τὸ λέμε, τὴ συγκοσμία. Να μὴν τὸ πούμε; Γιατί; Να πὸς με τὴ γλῶσσα μας μπορούμε να συβιβασουμε τάσυνδίστα, τὸν πλοῦτο και τὴ γληγοράδα. Να μου τὸ μολογήσετε κίολας πὸς θάτανε ὄμορφο, πὸς θῆζε τὸν κόπο, ἂν ἀλλάθεθε ὁ προφητικός ὁ λόγος τοῦ Faurel, πὸς τὰ ρωμαίικα εἶναι ἡ γλῶσσα ἡ ὠραιότερη και ἡ πὸς προδεφτική: *«il ne lui manque rien (au grec vulgaire) pour être regardé des ces pressent comme la plus celle langue de l'Europe; et c'en est indolitablement la plus perfectible»*. (Faurel Ch. pop., I, σ. CXXIV. κ. και *Canti popolari greci*, ed. P. E. Pavolini [1905], σ. 22—23). Ἐτσι βαδίζουμε ταίρι ταίρι με τὸν πολιτισμό.

Τί θὰ κόψουνε πὸς ὕστερα. τί θὰ κρατήσουνε ἀπ' ὅσα θησαυρίζουνε σήμερα, δέν τὸ ξέρω και δέν εἶναι δουλειά μας να τὸ ξητάσουμε. Μπορεῖ να τοῦς φανῆ ὁ π' οὗτος κακορίζικος, μπορεῖ να τοῦς φανῆ και ὑπερβολικός. Ὅπως κι ἂν τὸ πάρουνε οἱ στερνοὶ μας, καλὸ να δείξουμε ἀπὸ τώρα πὸς ὑπάρχει μιὰ γλῶσσα που τὸχει μέσα τῆς να γίνῃ ὅσο τέλει φαντάζεται κανέννας και να τὸ καταφέρῃ ἀπὸ ἡ γλῶσσα ἡ Ἑλληνική 1).

1) Δὲ μὴς εἶναι δυνατό να τὰ ξεδιαλίσουμε ὅλα στοῦ μι-

Τὰ ἱστορικά τῆς καθαρῆς γλώσσας.

Δέν ξέρω ἂν εἶναι ἀνάγκη να τὸ συνόριστοῦμε και τοῦτο, γιατί περνῆ για ἐπιχείρημα και μὴς εἶπανε μάλιστα πὸς δέν πρέπει να γγγίζουμε τὴν καθαρῆς γλώσσας, ἐπειδὴ κ' ἔχει τὰ ἱστορικά τῆς, ἐπειδὴ και στηρίζεται σὲ παράδοση μακρινή, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παράδοση βιστῆ και δικαιοῦματα δικὰ τῆς (κ. P. κ. M., B', 359 κ. ἀκ.).

Ποιά εἶναι ἡ παράδοση τῆς καθαρῆς γλώσσας, να σὰς τὸ πὸς ξάστερα, καλὰ καλὰ δέν τὸ βλέπω. Βλέπω μονάχα πὸς ἀλλάζει παράδοση με τοῦς αἰῶνες, ἐνῶ ἡ δημοτικὴ δέν ἀλλάζει. Ὁ Φρόνιχος, που ἀτίμιζε—και που μήτε ὁ Μέναντρος ὁ κομικός δέν του φαινότανε γνήσιο παιδί τοῦ ἀττικισμοῦ, ὁ Εἰρηναῖος κι ὄλοι μαζί τους οἱ ἀτιμισιῶδες (κ. Cheit, *gesch. d. gr. Liter.*, 4, σ. 801), που θέλανε να γράφῃ ὁ κόσμος σὰν τὸν Πλάτωνα και τὸ Δημοστένη, τί ἄλλο εἶτανε και τοῦ λόγου τους παρὰ δασκάλου που σὲ δέφτερο αἰῶνα τοῦ Χριστοῦ γυρίζανε να γυρίζουνε πίσω ἐξ ἑπτὰ αἰῶνες ὄρομο; Κι ὡς τόσο ποῖος νίκησε; Νίκησε—και νομίζω πὸς δέν παρατηρήθηκε ἀρκετὰ ἡ νίκη, που εἶναι σημαντική για τὸν ἀγῶνα μας τὸ σημερινό—νίκησε ἡ κοινὴ γλῶσσα, μ' ἄλλα λόγια ἡ δημοτικὴ τῆς ἐποχῆς. Και καθὼς πάντα, δὲ νίκησε ἡ γραμματικὴ, νίκησε ἡ πέννα. Δὲ νίκησε ὁ Φρόνιχος. Νίκησε ὁ Πολύβιος, που τέσσερις αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τοῦς Φρόνιχους και τοῦς Εἰρηναῖους, κατάλαβε τὸ ζήτημα, τόσο κατάβαθα μάλιστα που ὁ Λουκιανὸς ὁ μαργιῶλος, μ' ὄλη του τὴν τέχνη, δέν τὸ κτώρῳσε να ξαναστηλώσῃ τὸν ἀττικισμό, δηλαδή τὴν καθαρῆς γλώσσας.

Νὰ λοιπὸν που ἀπὸ τότες κόπηκε ἡ περίφημη παράδοση. Κατόπι, με τοῦς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στὸν τέταρτο αἰῶνα, βλέπουμε μισὸ κοινὴ, μισὸ ἀττικὴ, ὄχι ὄμως βέβαια τὴν ἀττικὴ τοῦ Φρόνιχου τοῦ μακαρίτη. Ἐπειτα, πότε κοινὴ, πότε δασκάλικα. Ὁ Προκόπιος ἐλληνίζει στὰ χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ που δέν ἐλληνίζει με τὸ παραπάνω (κ. P. κ. M., A', 41 κ. ἀκ.). Ὁ Μαλακάς, στὰ ἴδια χρόνια κοντὰ κοντὰ, δέν ἐλληνίζει διόλου. Ἐλληνίζει σὲ δωδέκατο αἰῶνα, παραττικίζει κίολας ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ. Διέστε ὄμως τὴν κακὴ τῆς τὴν τύχη! Πλάγι τῆς, σύγκαιρὰ τῆς, θγαίνουνε ὁ Φτωχοπρόδρομος κι ὁ Σπανέας, που οἱ στίχοι τους λογαριάζονται μεταξὺ στὰ πὸς ἀρχαῖα μεσαιωνικὰ μνημεῖα τῆς δημοτικῆς. Ἀπὸ τὸν Πρόδρομο και κάτω πολλαπλασιάζονται: τὰ κείμενα τὰ δημοτικά, που μόλις τὰ μετρεῖ, και γλήγορα ὡς και ἡ ἐπίσημη γλῶσσα, με τὸ Δούκα, με τὸ Φραντζῆ, με τόσα και τόσα χρονικὰ ἡ ἀνέκδοτα ἡ δημοσιεύματα, παραδέχεται μέρα τὴν ἡμέρα, τύπους, λέξεις, φράσεις τῆς γλῶσσας τῆς συνηθισμένης, ὡστε μπορούμε να πούμε πὸς ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Ἄλωσης προδέρβει τόντις

κρὸ μας τὸν παράγραφο και να μιλήσουμε για κάθε τρόπο πλουτισμοῦ. Ἐνοεῖται πὸς βοηθῆ και τὸ αἰσθημα τὸ γλωσσικὸ τοῦ καθένος. Ἐτσι προσπάθησε (κ. Νουμά, ἄρ. 130, σ' 1) να κάμω διάκριση μεταξὺ καθήκικοῦ και γελοιογραφία. Ἡ διάκριση που λέμε μπορεῖ για τὴν ὄρα να μὴν ὑπάρχη. Ὅλους διόλου ἄλλο ζήτημα. Τὸ καθαρὸ ζήτημα εἶναι ἂν ἡ διάκρισή μας ἀνταποκρίνεται σὲ αἰσθημα τὸ ρωμαίικὸ καθὼς, λ. χ., ἀνταποκρίνεται σὲ δικὸ μου.

ἡ γλῶσσα, ἐπειδὴ λίγο λίγο σμίγει με τὴ γλῶσσα τὴ ζωντανή. Στὴν ἀρχὴ και στὰ τέλη τοῦ δέκατου ἑνωτου αἰῶνα, που δέν τὴ διαβαζουμε; Για να μὴν ἀναφέρουμε τὰ πὸς γνωστὰ, φτάνει να θυμίσουμε τὴ Μοιδαβικὴ ἱστορία τοῦ Ἀλέξανδρου τοῦ Ἀμπερῆ (Not. et exl r. XI, 2 (1817), σ. 289 κ. ἀκ.) ἂτὲ κλοκαίρι λοιπὸν ἐκείνο ἐκίνησεν ὁ Τούρκος με πλῆθος στρατοῦ, και εὐγγήκεν κτλ. Ἐτσι γράφει ὁ ἄθροπος (ἡ. μ. σ. 345): ἡ καθαρῆς γλώσσας λοιπὸν κ' ἡ παράδοσή τῆς που εἶναι; Ἀμὲ, ὁ Δαπόντες πὸς γράφει; Ἀκούστε: Ἐτρία μπαϊράκια Κατάνοι με τὸν Μάνον ἐκατέθησαν εἰς τὸ Κρετζινόδι, εἰς χωρίον Νεγρέστι, και εὐρίσκοντες ἐκεῖ μπεζένιες κτλ. (*Les grand Ertius dr. Z. A'*, σ. 390). Μὴν ξεχνούμε πὸς ἱστορικὰ ἔργα και τὰ δύο, πὸς ὁ λόγος γι' ἀντικείμενα σοβαρὰ. Λοιπὸν ἀχαμνὰ τὰ πηγαινε ἡ παράδοση, ἐπαίρει ἀλυπητὰ τὸν κατήφορο, κι ἀρχίζει να γίνεται ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα τῆς φιλολογίας και τῆς ἐπιστήμης. . . ὅταν ἔρθε ὁ Κοραῖς, που ΕΚΟΥΕ τὴν παράδοση, κ' ὕστερος ἀπὸ Κοραῖ, ὁ Κόντος, κ' ἡ καθαρῆς γλώσσας τοῦ Κοραῖ, ὡπως μου τὸν ἔλεγε κάποιος—και τώρα βλέπουμε τί καταφέρανε με τὴν παράδοση ὁ Κόντος κι ὁ Κοραῖς.

Πρέπει να εἶναι κανεὶς Χατζηδάκης για να κάμῃ ἐπιχείρημα τὴν παράδοση τῆς καθαρῆς γλώσσας, ἐνῶ λέξη δὲ φουξ για τὴν παράδοση τῆς δημοτικῆς, που βιστῆ ὄχι ἀπὸ τὸ μεσαιωνικὸ, ὄχι ἀπὸ τὸν Πρόδρομο και Σπανέα, ὄχι ἀπὸ τὸ Μαλακά, ὄχι ἀπὸ τὸν Πολύβιο, μὰ κι ἀπὸ τὸν Ὀμηρο τὸν ἴδιο, γιατί ὅταν ἔξαφρα ὁ Ἀχιλλέας παραπονιέται που ὁ Ἀγαμέμνωνος τὸν ἀκρίστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν, ἀπὸ τότες μιλεῖ σὰν και μεῖς, ἐπειδὴ σὲ στίχο που ἀναφέρουμε, τὸ οὐδὲν ἀρχίζει και φανερόνει τὴν ἀρνητικὴ ἐπιδῳηματικὴ σημασία που θῆχη ἀργότερα και τὸ δέν (ἀπὸ τὸ οὐδὲν, ὡπως τὸ ζῶρω ἀπὸ τὸ οὐζῶρω) σ' ὄλη τὴ Ῥωμισιῶνη.

Νὰ παράδοση που τῆς χρωστοῦμε σέβας—και ξακολούθημα. Τοῦ κἀκου! Ἐπιχειρήματα δέν ὑπάρχουνε. Ὑπάρχει ἀνάγκη πραχτική, μαζί τῆς ὑπάρχει και τὸ χρεὶς τὸ ἔθνικὸ. Γραμματικὴ θέλουμε που να τὴ μαθαίνουμε τὰ παιδιὰ, ἐλληνικὴ γλῶσσα που ἡ Ἑλλάδα να τὴ μαθαίνῃ. Ἐθνικὴ γραμματικὴ. Ὁ φανατισμὸς ὁ δικὸς μας εἶναι ἡ ἔννοια που ἔχουμε για τὸ παιδί: ὁ φανατισμὸς μας εἶναι ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸ ἔθνος. Τὸ σπαυδαῖο, τὸ μόνο ζήτημα, τὰ παιδιὰ, δηλαδή τὸ ἔθνος, κι ὅποιος τὸ συλλογιστῆ με τὴν καρδιά και με τὸ νοῦ του, θὰ καταλάβῃ πὸς τὰ χωρατὰ τελειώσανε, τελειώσε ἡ μισὴ γλῶσσα και μὴς χρειάζεται σωστή, κανονικὴ κι ὀλοζώντανη.

(Ἀκολουθεῖ).

ΨΥΧΑΡΗΣ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΟΥ ΕΚΔΟΣΗ Β'

Βγῆμε και πουλιέται σὲ Βιβλιοπωλεῖο
τῆς Ἐστίας ὄραχ. 4.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙῳ